

Helyi tudástár, korszerű ismeretek közlése

**Bugac, Fülöpjakab és Jakabszállás
községekben végzett felmérés eredményeinek
és következtetéseinek leírása**

**Készítette:
a Bács-Kiskun Megyei Közművelődési Szakmai Tanácsadó
és Szolgáltató Intézete,**

Kecskemét, 2007.

Tartalomjegyzék

I. BEVEZETŐ.....	3
II/1) munkavégzéshez kapcsolódó ismeretek, készségek, tudások közül a mezőgazdasághoz kapcsolódó tevékenységek valamelyikét (egy válaszoló több tevékenységet is megjelölhetett) az alábbi említési sorrend alakult ki:	9
BUGAC.....	12
II/2) új ismeretekhez kapcsolódó tudások, képességek, jártasságok:.....	14
II/3) mindennapi élethez szükséges tudás, termékfeldolgozás:.....	17
II/4) hobbihoz kapcsolódó tudások ismeretek, képességek, jártasságok:.....	18
II/5) sport- és szabadidős alkalmakhoz kapcsolódó ismeretek, képességek, jártasságok tudások.....	18
II/6) hagyományápoláshoz népművészethez, népi kismesterségekhez kapcsolódó ismeretek, képességek, jártasságok:.....	19
II/7) közösségi, szervezéssel vezetéssel kapcsolatos tudások:.....	20
III: MIT GONDOL A SAJÁT TELEPÜLÉSÉRŐL, ÉLETKÖRÜLMÉNYEIRŐL?.....	21
III/1. Mennyire szeret e településen élni életkor és iskolai végzettség alapján.....	21
III/2. Mit gondol, mennyire tartanak össze itt az emberek.....	22
III/3. Hogyan látja, van-e jövője a településnek?.....	22
IV. A HELYI TUDÁS ALKALMAZHATÓSÁGA HASZNOSULÁSÁNAK LEHETŐSÉGEI.....	25
IV/5. Van-e olyan érdeklődési köre, amiről szívesen tudna többet, és amit szívesen megtanulna másoktól?.....	27
IV/6. Köznapi tudásait bemutatná e, vagy közzé tenné – e helybeli érdeklődőknek?.....	27
IV/7. Ismer – e olyan a településen vagy közvetlen környezetében élő embert, aki különösen értékes ismeretekkel, tudással rendelkezik?.....	28
IV/8. Tud-e olyan a településről elszármazott(ak)ról, aki különleges ismeretekkel, kapcsolatokkal rendelkezik, és amelyek a település számára hasznosíthatók lennének?.....	30
IV/10. Milyen szerveződési formákat ismer, amelyek segíthetik a lakosság életkörülményeinek, életminőségének javítását, és a fenti ismeretek, tudások érvényre jutását?.....	32
IV/21. Hasznosnak látja-e, hogy külföldiek tanyákat vásárolnak a település környékén?.....	39
V/2. szokott- e barátokkal, szomszédokkal, ismerősökkel beszélgetni?.....	41
V/4. Kapott- e baráti segítséget az elmúlt tizenkét hónapban valakitől?.....	41
V/7. Tagja-e valamilyen helyi közösségnek?.....	42
V/8. Honnan szerzi be a szükséges helyi információkat?.....	43
V/9. Ha megkérdezik, elmondja e véleményét közügyekről?.....	43
VI. ÖSSZEGZÉS.....	45
VII. JAVASLATOK.....	49

I. BEVEZETŐ

Intézetünk **A több települést érintő kezdeményezések integrálása a Homokháti célprogramban II. ütem” projekt keretében a Bugac, Fülöpjakab, Jakabszálláson megvalósuló „Helyi tudástár korszerű ismeretek közvetítése” című kisprojektben** kapta az a feladatot hogy a három településre érvényes Tudástárat hozzon létre, s ezen belül az ehhez szükséges előkészítő – koordináló munkát végezze el, s az eredmények ismeretében pedig javaslatokat fogalmazzon meg a település vezetői fele a helyi tudással kapcsolatos, ezzel összefüggő fejlesztési teendőkre.

A tanulmány leírása előtt szükséges definiálni a helyi társadalom, a tudás, és ezen belül is a helyi tudás fogalmát.

A **helyi társadalom** az a társadalmi képződmény amely térben elkülönülten létezik, sajátos minőségekkel, érdekstruktúrákkal, hierarchikus rétegtagoltsággal jellemezhető.

A helyi társadalom mutatói: integráltság: (mennyire képez egységet), kooperáció: (együttműködési készség,) részvétel: (hozzájutás lehetősége és hajlandóság), elégedettség.: kötődés és perspektíva.

Szervezett és jól működő a helyi társadalom, ha a lakosságra a fenti mutatók érvényesek.

A tudás a szakszociológiai megközelítésből:

A tudással foglalkozó tudományág, a tudás tartalma szerint a használó szempontjából megkülönböztet praktikus (szakmai – mesterségbeli, üzleti, politikai, háztartásbeli) és intellektuális (humán-és természettudományi, művészetekhez kötődő) tudást. A társadalmi felhasználás szempontjából elkülönített tudástípusok: szaktudás, szakismeret (ezek mennyiségi és minőségi szintjei), hétköznapi tudás: gyakorlati tudás (ember és természet közötti viszony a házi, háztartási és magánéletben) társadalmi viszonyok kezelése (ember és ember, társadalom közötti viszonyok) valamint az úgynevezett ünnepi tudás (művészetek, tudományok).

Tudás – feldolgozott információ.

A tudás:

3. körülhatárolt tapasztalatok, értékek és kontextuális információk heterogén és folyton változó keveréke.
4. szakértelem, amely keretet ad új tapasztalatok, információk elbírálásához, s a tudással rendelkezők elméjében keletkezik.
5. a szervezetek nemcsak dokumentumokban és leltároknak őrzik, hanem a szervezeti rutin részeként
  - II. gyakorlati tevékenységekben és
  - III. normákban beágyazódva is jelen van.

A tudás jellemzői

Komplex, amennyire a vonatkozó gyakorlati probléma is az.

Szintetizáló: különböző tárgyú, forrású, különböző időpontban született információkon alapul.

Tapasztalatokon keresztül fejlődik.

Gyakran szabályokban testesül meg.

Ítéletekben, értékekben automatizmusokban, intuícióban is kifejlődhet.

Adott szituációban általában cselekvést indukál.

Nem szereshető be egyik napról másira, viszont bármikor elévülhet.

Az a tudás, amelyet nem osztanak meg másokkal, nem bővül, értéktelenné válik.

A tudás kategóriái:

1. a tények ismerete (know-what),
2. az okok ismerete (know-why),
3. az út ismerete (know-how),
4. a megfelelő személyek ismerete (know-who).

A helyi tudás :

Az egyén és a társadalom *közötti* szféráját átható jelenség, melyek közé tartozik a térbeli eligazodás ismeretanyaga, a térhasználat rendszere és tartalma, az önmegfogalmazás- és identitásmódok sokféle változata, a társadalmi kényszerek és tevékenységek széles köre. Mindezek, ha konkrét települési közösségben vizsgáljuk őket, ha összefoglaló fogalmat húzunk rájuk, *a helyi tudást tartalmazzák.*

Az **egyének személyes tudása** bizonyos részben kinyerhető, azonban igazán hatékonyan csak egy adott személy használhatja.

A **szervezeti tudás** fogalmát kétféleképpen is értelmezhetjük:

- Egy felülről jövő megközelítésben szervezeti tudásnak nevezhetjük azt, mely független az egyének tudásától.
- A szervezeti tudás alulról történő megközelítése az egyénektől, személyes tudásból épít: szervezeti tudás úgy jön létre, hogy az egyének személyes tudásukkal együttműködve egy magasabb szintet hoznak létre.

Az **explicit vagy kódolt tudás** azt a fajta tudást jelenti, amely átadható és rögzíthető egy formális, rendszerezett nyelvben.

A tudás jelentős része azonban **rejtett, tacit**, azaz nem fogalmazható meg egyértelműen, nem, vagy nehezen adható át másoknak.

Társadalmi tőkeként szerepel.

Közel két évtizede került mint a gazdasági fejlődés egyik feltétele.

Ennek hat dimenziója érdekes számunkra is: Csoportok és hálózatok, bizalom és szolidaritás, közös cselekvés és együttműködés, információ és kommunikáció, társadalmi kohézió és társadalmi befogadás, megerősítés és közcselekvés.

A **feltárás célja**: feltárni, és bemutatni azt a rejtett tudást. majd javaslatot tenni annak érdekében, hogy ezek a rejtett tudások a helyi közösség számára hozzáférhetővé és felhasználhatóvá váljanak.

Vizsgálat indítása előtt írásos anyagokból tájékozódunk a település helyzetéről, a fejlesztés céljait megfogalmazó koncepciókból. Szóbeli interjúkat készítettünk a a polgármesterek ajánlásai alapján a három településen élő, 15 véleményhordozó személlyel, akik jól ismerik a település adottságait és a fejlesztési lehetőségeket is. Véleményüket a kérdőívek összeállításánál figyelembe vettük.

Az interjúk alatt feltett kérdések:

- Milyenek látja települése helyzetét?
- Milyen formális és informális közösségek működnek a településen?
- Mennyire tarják a kapcsolatot az emberek a szomszédokkal, a szolgáltatókkal?
- Hogyan működnek együtt a település érintő projekteken?
- Van-e lehetőségük az embereknek véleményüket elmondani, vannak-e csatornák?
- Vannak- e a településen olyan csoportok, akikkel többet kellene foglalkozni?
- Az egyéni véleményeket mennyire tudják érvényesíteni:?
- Mit tud mondani a település adottságairól, lehetőségeiről?
- Vannak e kivételes tudású emberek a településen?

- Milyen a település kapcsolatai a szomszédos községekkel?

A települések bemutatása a fentiek alapján:

Jakabszállás:

Az 54-es főút mellett fekszik, ez az adottság előny is meg hátrány is a település számára. Előnyök: közel van Kecskemét, a település jól megközelíthető, közel van az M5 autópálya le- és felhajtója, nagy az átmenőforgalom. Hátrány: Zajos, bűnözés növekedése, balesetveszély az 54-es miatt. A rendszerváltásig főként mezőgazdasági termelés az uralkodó. Ipar gyakorlatilag nincs. Erős mezőgazdasági szövetkezet (Népfront) némi nosztalgiával gondolnak vissza az adatközlőkre. Megjegyezték, hogy kár volt szétverni, munkát adott, szervezett, jelentős számú polgárnak adott megélhetési lehetőséget. A mezőgazdasági profil a rendszerváltás után is megmaradt, főként szamóca, őszibarack, burgonya termesztése, illetve állattenyésztés a jellemző. Volt aki elsősorban a külső körülmények jelentős romlásában látja a termelés visszaesésének okát: piacok hiánya illetve bizonytalansága, magas előállítási, alacsony felvásárlási árak, időjárás, fajtaminőség.

Egykor a Népfront szövetkezetnek voltak melléküzemágai: műanyagüzem, gégecsőgyártás. Mára ennek kisvállalkozásokban maradtak fenn nyomai. A település nagyságához viszonyítva jelentős számú (3) autószerelő működik a faluban, vidékről is járnak hozzájuk. Autókereskedők, zöldség- és gyümölcs viszonteladók kínálják portékájukat az 54-es mentén. Nevezetes vendéglátó egység a Nádas csárda, a településen kívüliek is emlegetik, jelentős a vendégköre. Új termék a spárga, Erdélyből hozott munkásokkal műveltetik. Egyre többen hagyják el a háztáji gazdaságokat, a földek 70%-a parlag, de még mégis ez nevezhető a legjelentősebb helyi foglalkoztatásnak. Sokan ingáznak a 16 km-re lévő Kecskemétre. (Egyik adatközlő becslése szerint a munkavállalók kb. 50 %-a). Jelentős a munkanélküliek tábora, ők esetenként alkalmi, szezonális munkából, segélyből élnek. Körükben jól tapintható az apátia életérzése. („annyi bicikli kéne a földekre, amennyi a kocsmá előtt van”). Volt adatközlő, aki arról beszélt, hogy félnek az emberek, elsősorban a megélhetési bizonytalanságok miatt. Véleménye szerint ez az oka a nagymértékű bizalomhiánynak. Sokan nem is akarnak dolgozni!

Bugac:

A megkérdezettek nyílt vagy burkolt nosztalgiával emlékeztek a rendszerváltás előtti biztosabb életlehetőségeket nyújtó korszakra. Abban az időben épültek a falu képét meghatározó új házak, „különbek mint a városiak”, az egyébként a háború előtt szegény falunak viszonylag jó megélhetést nyújtott a szakszövetkezet és az állami gazdaság. Különösen a melléküzemágak voltak a kor szintjén fejlettek, és adtak sok embernek munkát: erdészet, raklapgyár, sertéstelep, Hírös doboz, gépműhely, konzervüzem, szarvasmarhatelep, lakatosműhely.

A település egykor jól elhatárolható egységekre oszlott: Nagybugac, Bugac-Monostor, Buzikcsósház, Alsómonostor, Felsőmonostor. Ezek saját identitású tanyaközpontokként jelölhetőek.

Jelentősnek nevezhető a betelepülés. kb. 70 tanya külföldi tulajdonú.

Erős kötődés Kecskeméthez, egykor Kecskemét pusztája volt, most a félegyházi kistérséghez tartoznak, identitásuk szerint inkább Kecskeméthez tartoznak.

A rendszerváltás után megnöttek a társadalmi különbségek, sok a szegény, néhány módosabb ember ad némi munkalehetőséget a falubelieknek (Börcsök savanyító). Sok a nyugdíjas, kevés nyugdíjjal, az igényeiket szorították vissza. Hagyományosan a mezőgazdasági tevékenység jellemző a település megélhetési forrásaként. Szőlő- gabona- gyümölcs-, alma-,

baracktermelés, fóliázás, zöldség, retek, paprika, paradicsom, libatömés. Az értékesítési lehetőségek nagymértékben beszűkültek.

A kárpótlás átmenetileg kiélezte a problémákat. Megnőttek a társadalmi különbségek, felütötte fejét az irigység. Sokan elégedetlenkedtek az üzletrészeikkel.

Fülöpjakab:

Legtöbben büszkék arra, hogy Fülöpjakabiak, életképes, lényegében nem fogyó falu. Az emberek tudomásul vették és hozzászórtak, hogy keményen kell dolgozni, nem jellemző a panaszkodás. hagyománya van a mezőgazdasági termelésnek, és az ehhez kapcsolódó szolgáltatásoknak. Aki megmaradtak őstermelőnek igyekeztek korszerű gépekkel felszerelkedni, a gazdálkodás jellemzően 50-60 ha bérelt területen folyik. Erdőgazdálkodás, fóliázás (retkek, paradicsom, paprika) valamint kajszi, és szűk körben biogazdálkodás, amiről a település ismertté vált. a társadalmi-gazdasági-vagyoni különbségek nem túl élesek, pár 10 család, aki igen jól él, (fuvarozó, autójavító, erőgépjavító) de viszonylag kevés a leszakadó is.

A kérdőíves vizsgálat

Mintavétel: a település lakosságához viszonyítva történt annak figyelembe vételével, hogy minden ötödik családból egy felnőtt a kérdőíves felméréskor megkeresésére kerüljön.

Kérdőíves interjúk készítése:

település/lakos	család	interjú
Fülöpjakab 1136	284	56
Jakabszállás 2650	660	120
Bugac 2968	740	150
Bugacpusztaháza 309	80	16
összesen:		342

A14 kérdezőbiztos (tudásörök) mellett intézetünk a kérdőívek kitöltésére rajtuk kívül megbízott 10 személyt, akik május 3-án Jakabszálláson 40 fővel készítették interjút.

A kérdezőbiztos (tudásörök) felkészítése két napon történt, az alábbi témákban:

- a tudás tartalma
- helyi fejlesztés
- közösségfejlesztési módszerek
- Kérdőívben feltett kérdések megbeszélése,
- interjúkészítés technikája, etikája

Szóbeli tájékoztatók a településeken: Jakabszállás hegyközségi ülés,

Fülöpjakab: települési nyugdíjas-nap

Bugac: hivatal által szervezett lakossági fórum

A kérdőíves felmérés során célunk volt, hogy olyan emberek is véleményt nyilvánítsanak akik eddig ezt nem tették, a kérdések a felvetett témák továbbgondolására serkentsék a helyieket, s ezáltal aktivizáljuk őket.

I. Adatok a vizsgálatban résztvevőkről

Az adatgyűjtés során 383 fő válaszolt a kérdőívekben feltett kérdésekre.

Település szerinti megoszlás: Bugac 166 fő, Fülöpjakab 56 fő, Jakabszállás 161 fő.

Életkoruk szerint: 18-24 éves: 14 fő, 25-39 éves: 96 fő, 40-59 éves: 151 fő, 60-69 éves 68, 70-79 éves: 45 fő, 80 év feletti: 9 fő.

A válaszadók közül többen voltak a nők (216 fő) mint a férfiak (167 fő).

A megkérdezettek közül 8 általános osztálynál kevesebb iskolai végzettsége van 25, 8 osztálya 96, szakmunkás bizonyítványa 115, érettségije 98, felsőfokú diplomája 49 főnek.

Jelenlegi alkalmazásban áll: állami, önkormányzati szférában 51 fő, iparban 29 fő, mezőgazdaságban 6 fő, szolgáltatásban 55 fő. Az alkalmazottak száma összesen 141 fő

Vállalkozóként dolgozik: iparban 10 fő, mezőgazdaságban 15 fő, szolgáltatásban 45 fő A vállalkozók száma 70 fő, a megkérdezettek 18,2%-a.

Munkanélküli 15 fő, nyugdíjas 125 fő, egyéb: 32 fő (tanul még, gyed-en, gyes-en van, ápolási díjat kap, alkalmi munkát végez, háztartásbeli).

A három településen megkérdezettek foglalkozásának listája az *1. számú mellékletben* olvasható.

Szakképesítésének megfelelő foglalkozást végez 129 fő, nem a tanult szakmáját hasznosítja 181 fő. Az ő foglalkozásuk felsorolását a *2 számú melléklet* tartalmazza.

A tanulási hajlandóság egyik jele, hogy további szakképesítés megszerzését tervezik- e. Igennel válaszoltak 80-an, nemmel 250-en (Ha figyelembe vesszük a megkérdezettek életkorát és ez alapján nem számoljuk a 60 év felettieket, akkor is negatív képet kapunk, második, vagy további szakma megszerzését csak minden negyedik válaszoló tervezi!

Beszél-e idegen nyelvet kérdésre 53-an válaszoltak igennel, 313-an nemmel. A megkérdezettek közel 14%-a beszél valamilyen idegen nyelven.

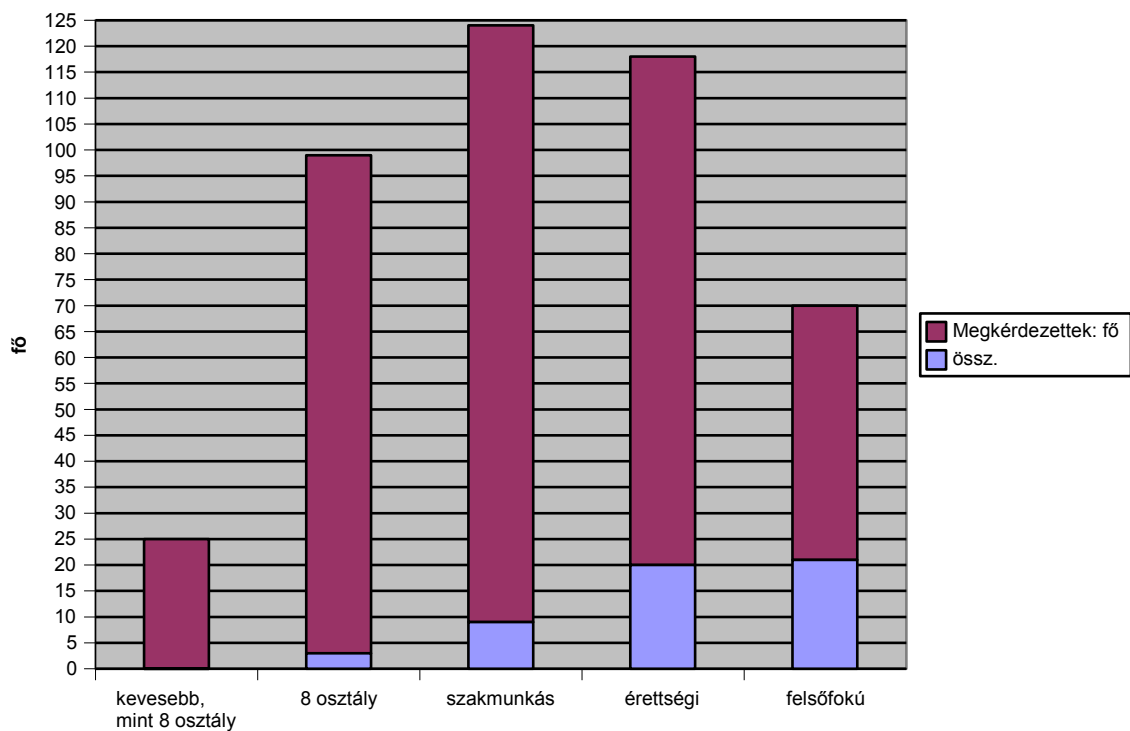
Az idegen nyelvet beszélők megoszlása iskolai végzettség és életkor és települések szerint:

Nyelvtudás						
neme	férfi	nő	összesen	Összes megkérdezett a	megkérdezettek %-a	
Bugac	7	11	18	166	0,11	
Fülöpjakab	3	1	4	56	0,07	
Jakabszállás	11	20	31	160	0,19	
össz.	21	32	53	382	0,14	

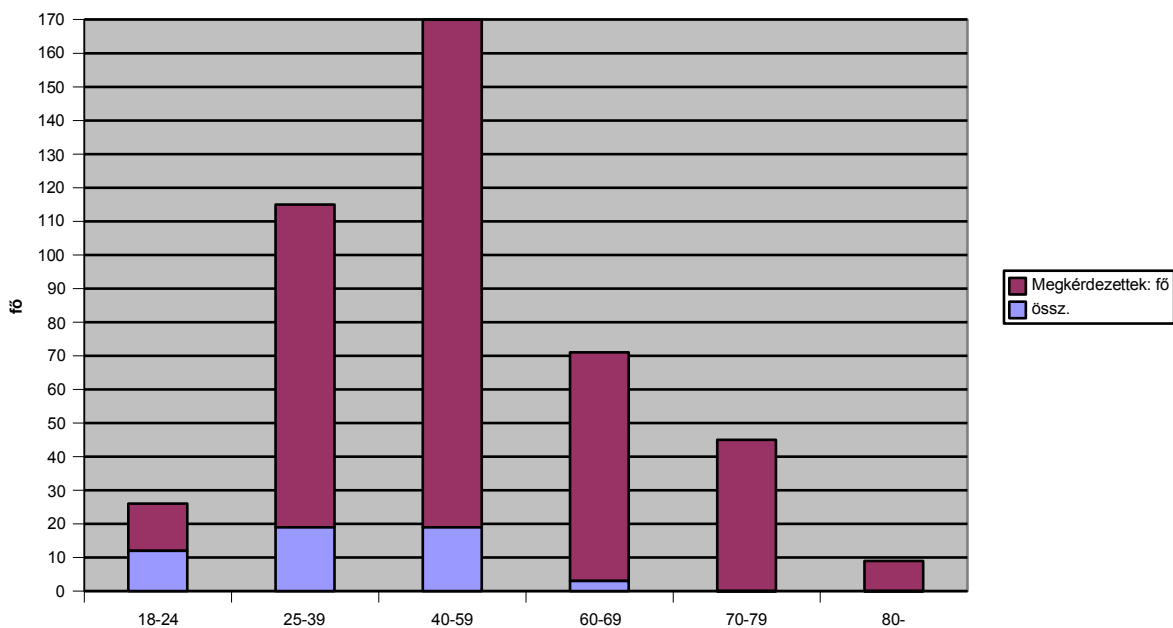
iskolai végzettség	kevesebb, mint 8 osztály	8 osztály	szakmunkás	érettségi	felsőfokú	
Bugac	0	0	5	7	6	
Fülöpjakab	0	0	2	1	1	
Jakabszállás	0	3	2	12	14	
össz.	0	3	9	20	21	
Megkérdezettek: fő	25	96	115	98	49	
nyelvismeret %-ban	0%	3%	8%	20%	43%	

életkor	18-24	25-39	40-59	60-69	70-79	80-
Bugac	3	8	7	0	0	0
Fülöpjakab	1	1	2	0	0	0
Jakabszállás	8	10	10	3	0	0
össz.	12	19	19	3	0	0
Megkérdezettek: fő	14	96	151	68	45	9
Nyelvismeret %-ban	86%	20%	13%	4%	0%	0%

Az idegen nyelvet beszélők aránya a 3 településen iskolai végzettség szerint

Az idegen nyelvet beszélők aránya a 3 településen életkor szerint

A diplomások 43%-a mondta, hogy beszél idegen nyelven, a középfokú végzettségűek 20%-a, a szakmunkások 8%-a! Az iskolai végzettség meghatározza a nyelvismeretet, de ez a képesség az adatok szerint életkor szerint is determinált.

II. MI AZ, AMIHEZ LEGJOBBAN ÉRT?

A II. kérdéscsoportban a szakmai és a hétköznapi tudásra kérdeztünk rá.

II/1)munkavégzéshez kapcsolódó ismeretek, készségek, tudások közül a mezőgazdasághoz kapcsolódó tevékenységek valamelyikét (egy válaszoló több tevékenységet is megjelölhetett) az alábbi említési sorrend alakult ki:

II/1.1 *mezőgazdasági ismeretek:*

állattartás: 118, földművelés: 113, metszés: 95, gyümölcs- és szőlőápolás formái: 93, kisállattenyésztés: 81, növényvédelem: 71, hobbiállat-nevelés és -tenyésztés: 38, szemzés: 25, nemesítés 12, egyéb mezőgazdasági tevékenységet 36-an említettek.

A tevékenységek településenként:

BUGAC

II/1.1) Mezőgazdasági ismeretek

Állattartás:	64
Gyümölcs-és szőlő:	28
Kisállattenyésztés.:	28
Metszés:	26
Földművelés:	24
Egyéb mezőgazdasági tevékenység	14
Növényvédelem:	12
Hobbiállat-nevelés:	7
Szemzés:	6
Nemesítés:	4

Egyéb éspedig: dohánytermesztés (2), erdőgazdálkodás (2), erdőtelepítés fácattenyésztés, gyümölcsstermesztés, kertészkedés (16), kertészkedés-növénytermesztés és virágkertészet, konyhakert, méhészet (2), ökolgazdálkodás, spárgatermesztés, virágkötészet

FÜLÖPJAKAB

II/1.1 Mezőgazdasági ismeretek

Állattartás:	34
Földművelés:	34
Növényvédelem.:	21
Metszés:	20
Kisállatteny.:	15
Gyümölcsstermesztés:	15
Hobbiállat nevelés	14
Szemzés:	7
Nemesítés:	2

Egyéb mg.-i tevékenységek: 3

zöldség-gyümölcs, hajtáspaprika termesztés, paprikatermesztés

JAKABSZÁLLÁS

földművelés:	61
metszés:	56
gyümölcs- és szőlőápolás formái	57
szemzés	15
nemesítés	9
növényvédelem	41
állattartás	59
kisállattenyésztés	38
hobbyállat-nevelés, tenyésztés	17
<i>egyéb mezőgazdasági tevékenység</i>	<i>19</i>

aratás, biogazdálkodás, biokertészet, biozöltség-termesztés, erdőtelepítés, faiskola, fóliázás, házinövények, kapálás, kertészkedés (4), konyhakert, palántázás, permetezés, virágkertész

Mezőgazdasággal kapcsolatos említések száma összesen 682. A válaszadók egy-egy harmada jelölt meg állattartással, földműveléssel és kertészkedéssel kapcsolatos ismereteket. Olyan speciális tudások is megjelennek a válaszok között mint a növényvédelem (71 alkalom), gyümölcs-szemzés, erdőgazdálkodás, fólia alatti növénytermesztés (hajtatás), méhészet. Bugacon és Jakabszálláson külön is említették a ökológiai gazdálkodást.

II/1.2) iparosmunkák, kismesterségek

vasmunkák készítése: 59, hegesztés: 53, szerszám- és eszközkészítés, javítás.: 44, gép- jármű javítás :43, kőműves:41, famunkák: 41, élelmiszer előállítás: 36, villanyszerelés.: 28, szabás-varrás: 28, vizes-munkák: 20, cukrász: 19., műszerész: 17, pék: 7, kovács: 6, cipész: 4.

Egyéb, és pedig: ács-állványozó, szakács, gyengeáramú elektronika, grill torta készítés, kb. 41 féle alak (állatok, szív, hegedű, stb.), kovácsoltvasból készült termékek (pl.: gyertyatartó, virágtartó) grill torták készítése (pl. templom, ház, állatok, járművek, stb.) háztáji iparosmunkák, belső építész, bútorok restaurálása, asztalos, hidrofór szerelés, fűrészelés 2 fő, szakács

Településenként:

BUGAC	
Szerszámkészítés, javítás	21
Vasmunkák:	18
Hegesztés:	18
Gép,járm jav.:	15
Kőműves:	14
Famunkák:	14
Élelmiszer előáll:	12
Szabász-varrás:	10
Villanyszer.:	9
Műszerész:	6
Cipész:	4
Cukrász:	3
Vizesmunkák:	3
Pék	1
Kovács:	0

Egyéb, és pedig:

ács-állványozó, szakács, gyengeáramú elektronika ,grill torta készítés, kb. 41 féle alak (állatok, szív, hegedű, stb.), grill torták készítése (pl. templom, ház, állatok, járművek, stb.),

kovácsoltvasból készült termékek (pl.: gyertyatartó, virágtartó)

FÜLÖPJAKAB

Vasmunkák:	21
Hegesztés:	13
Famunkák:	12
Kőműves:	12
Szerszámkészítés, javítás:	11
Élelmiszer előállítás:	11
Villanyszerelés:	10
Gép-, járműjavítás:	9
Vizesmunkák:	9
Cukrász:	9
Pék:	5
Műszerész:	5
Szabás-varrás:	5
Kovács:	1
Cipész:	0
Egyéb, éspedig:	0

JAKABSZÁLLÁS

kőműves munkák	15
vasmunkák	20
hegesztés	22
szerszám- és eszközkészítés, javítás	12
villanyszerelés	9
műszerész	6
cipész	0
szabász-varász	13
kovács	5
pék	1
cukrász	7
famunkák	15
élelmiszer előállítás	13
gép- és járműszerelés	19
vizesmunkák	8

Egyéb, éspedig: háztáji iparosmunkák, belső építészeti, bútorestaurálás, ács, asztalos, hidroforszerelés, fűrészelés, fűrészelés, szakács

Az ipari tevékenységek közül a legtöbb említést a vasas munkák, az építőipari- és famunkák, élelmiszer-ipari tevékenységek kaptak. A helyi szolgáltatáshoz kötődő, ipari tevékenységek művelőit is megtaláljuk a településeken, gép- és járműjavítók, villanyszerelők, vízvezeték-szerelők, kovácsok, cipészek, műszerészek dolgoznak a három községben vagy azok valamelyikében. Olyan specializált tudásokról is olvashatunk a kérdőívekben mint bútorestaurálás, hidroforszerelés, belső építészeti. Többben itt említettek kifejezetten szolgáltatáshoz tartozó munkákat (grillázs torta készítés, szakács).

II/1.3) egészségügy, tanítás, nevelés, pedagógiai ismeretek:

egészségkarbantartás 53, házi betegápolás 46, természetgyógyászat 19, testépítés, tréningek 9, edzés 13, táplálkozási ismeretek 40, biokultúra 13, mozgáskultúra 13, korrepetálás 8, felvételi

előkészítés 3, egyéb felkészítések 6, gyermekőrzés-nevelés (bébiszitter) 33, szakkörvezetés 11, klubvezetés 11.

Egyéb, éspedig: játékház-vezető, informatika-technika tanítás, gyógytorna, eü. felvilágosítás, frissítő masszázs, oktatás (egyetemi), óvodai nevelés, tanítás, tanítás, nevelés, ig helyettes, napközis nevelő, óvodai nevelés, tanítás, pedikűr-manikűr, dajka, cukorbetegség ellátása, nevelés, tanítás, gyermekek oktatása, nevelése, gyermekek fejlesztése, oktatása, mozgásfejlesztés gyermek-őrzés, nevelés, oktatás-tanítás

Településenként:

BUGAC

Egészségkarbantartás:	16
Természetgyógyászat:	8
Táplálkozási ismeretek:	8
Mozgáskultúra:	5
Házi betegápolás:	4
Biokultúra	4
Szakkörvezetés:	4
Bébiszitter:	3
Testépítés:	2
Tréningek:	2
Edzés:	2
Korrepetálás:	2
Felv. előkészítés:	1
Egyéb felkészítések:	0
Klubvezetés:	0

Egyéb, éspedig:

tanítás: 4, nevelés: 2, óvodai nevelés : 2, egészségügyi felvilágosítás: 1, frissítő masszázs, gyógytorna, igazgató helyettes, informatika-technika, játékház-vezető, napközis oktatás

FÜLÖPJAKAB

egészségkarbantartás:	18
házi betegápolás:	19
természetgyógyászat	5
testépítés	4
tréningek	3
edzés	7
táplálkozási ismeretek	12
biokultúra	5
mozgáskultúra	4
korrepetálás	2
felvételi előkészítés	1
egyéb felkészítések	2
gyermekőrzés-nevelés (bébiszitter)	14
szakkörvezetés	1
klubvezetés	4

Egyéb, éspedig: pedikűr-manikűr, dajka

JAKABSZÁLLÁS

egészségkarbantartás	19
házi betegápolás	23

természetgyógyászat	6
testépítés	3
tréningek	4
edzés	4
táplálkozási ismeretek	20
biokultúra	4
mozgáskultúra	4
korrepetálás	4
felvételi előkészítés	1
egyéb felkészítések	4
gyermekőrzés-nevelés (bébiszitter)	16
szakkörvezetés	6
klubvezetés	7

Egyéb, és pedíg: Cukorbetegség ellátása, nevelés, tanítás, gyermekek oktatása, nevelése, gyermekek fejlesztése, oktatása, mozgásfejlesztés gyermek-őrzés, nevelés- oktatás- tanítás

A szolgáltatási ágak között legtöbbször (163 említés) az egészséges életmód megtartásához kapcsolatos ismereteket említették, de az nyilvánvaló hogy ezek a tevékenységek nem jövedelemforrásként, hanem az egyéni- és családi életvezetésben jelennek meg. Neveléssel kapcsolatos ismeretek 73- említést kaptak, de ha ide számoljuk a azokat a tevékenységeket, mely az egészségneveléshez tartoznak, akkor ez a szám megközelíti a százat. E témakörben is találunk speciális tudással rendelkezőket (diabetes, mozgásfejlesztés, gyógytorna, stb.).

II/1.4) egyéb szolgáltatásokhoz kapcsolódó tudások, ismeretek, képességek jártasságok

vállalkozási ismeretek 47, könyvelés 24, fodrászat 8, vendéglátás 49, felszolgálás 45, őrző-védőmunka 15, turisztikai szolgáltatás 14, idegenvezetés 9, település- és környezetismeret 40, környezetvédelem 32, gyermek- és idős gondozás 55, gondnoki munka 15, ápolás 24, virágkötészet 14, dísz tárgykészítés 15 stb

Egyéb, és pedíg: kereskedelem, Zsebkendő horgolás, kender- és gyapjúfonás, hímzés, horgolás túra-vezető, Konyhavezető, szakács, környezetvédelem, kozmetika

Településenként

BUGAC

Vendéglátás:	22
Felszolgálás:	21
Vállalk. Ism:	14
Virágkötészet:	9
Könyvelés:	7
Dísz tárgykészítés:	7
Gyerm.idősgond:	7
Telep., környezetism:	6
Turiszt. Szolg:	5
Környezetvédelem:	5
Fodrászat:	3
Őrző-védő:	2
Idegenvez.:	1
Gondnoki munka:	0
Ápolás:	0

Egyéb, és pedíg: kereskedelem

FÜLÖPJAKAB

Telep., környezetism	24	
Környezetvédelem	20	
Gyerm.idősgond	16	
Vállalk. Ism:	15	
Felszolgálás:	14	
Őrző-védő:	10	
Idegenvez.	6	
Könyvelés:	6	
Vendéglátás:	6	
Gondnoki munka	6	
Turiszt. Szolg:	5	
Dísz tárgykész	5	
Fodrászat:	4	
Ápolás		2
Virágkötészet	1	
<i>Egyéb, éspedig:</i>	Zsebkendő horgolás, kender- és gyapjúfonás, hímzés, horgolás	

JAKABSZÁLLÁS

vállalkozási ismeretek	18,	
könyvelés	11,	
fodrászat	1,	
vendéglátás	11,	
felszolgálás	11,	
őrző-védőmunka	3,	
turisztikai szolgáltatás	4,	
idegenvezetés	2,	
település- és környezetismeret	10,	
környezetvédelem	7,	
gyermek- és idős gondozás	32,	
gondnoki munka	9,	
ápolás	12,	
virágkötészet	4,	
dísz tárgykészítés	3	
<i>Egyéb, éspedig:</i>	túravezető, Konyhavezető, szakács, környezetvédelem, kozmetika	

Az előző alfejezetbe nem tartozó szolgáltatások megkérdezése során legtöbbször azt említették, hogy értenek vendéglátáshoz, kiszolgáláshoz (49+45 fő) környezetismerethez -védelemhez (40+32), tudnak gondoskodni a gyermekekről és az idősekről (55+24), 47-en bírnak vállalkozási ismereteket, 23-man tudnak könyvelni, az egyéb idegenforgalmi szolgáltatásokat (14+9) fő jelölte meg. Virágkötészetet, dísz tárgykészítést együtt 29-en említettek. Speciális tudások a horgolás, hímzés, fonás.

II/2) új ismeretekhez kapcsolódó tudások, képességek, jártasságok:

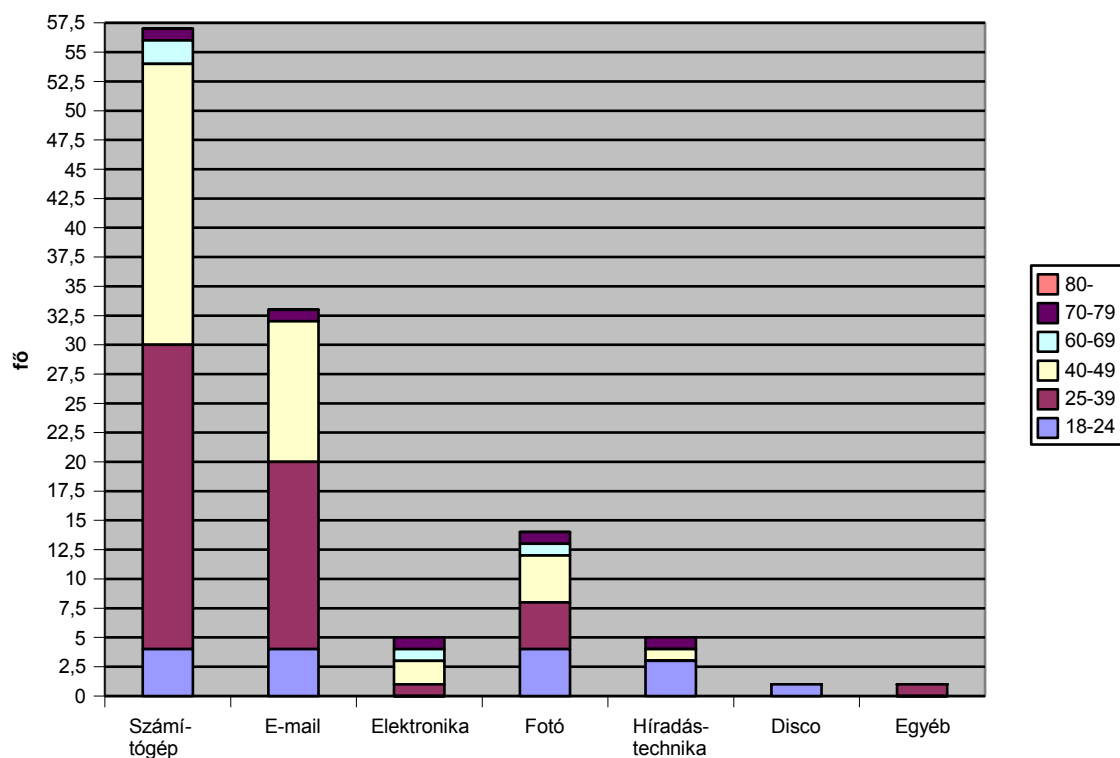
Kíváncsiak voltunk hogy a tudásalapú társadalom egyik fő ismérvének számító infokommunikációs technikákat mennyire sajátították el a három településen élők. A kérdőívben ezért külön is rákérdeztünk a „modern kor” vívmányainak ismereteire.

A válaszok: alapfokú számítógépes ismeretek 148, elektronikus kommunikáció, (email, web, Internetes csevegés) 89, elektronika 22, fotó 50, híradástechnika 21, diszkózás 7, egyéb szórakoztatás 6,

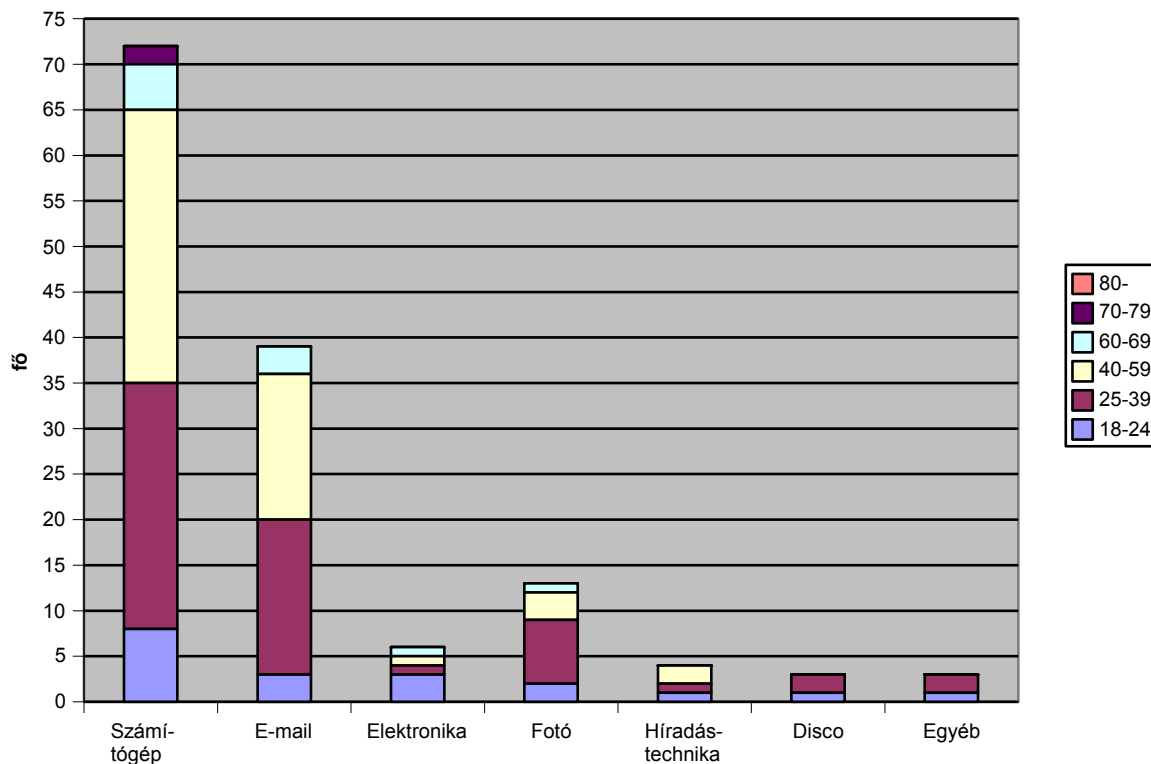
Az alapfokú számítógépes ismereteket a megkérdezettek 38,6%-a tudja, de ismeretei bővítésére, kapcsolattartásra, kommunikációra már csak 23,2% tudja használni!

	alapfokú számítógépes ismeretek	elektronikus kommunikáció, (email, web, Internetes csevegés)	elektronika	fotó	híradástechnika	diszkózás	egyéb szórakoztatás
Bugac	58	35	5	15	6	1	1
Fülöp-jakab	18	15	11	19	11	11	2
Jakab-szállás	72	39	6	16	4	3	3
Összes	148	89	22	50	21	7	6

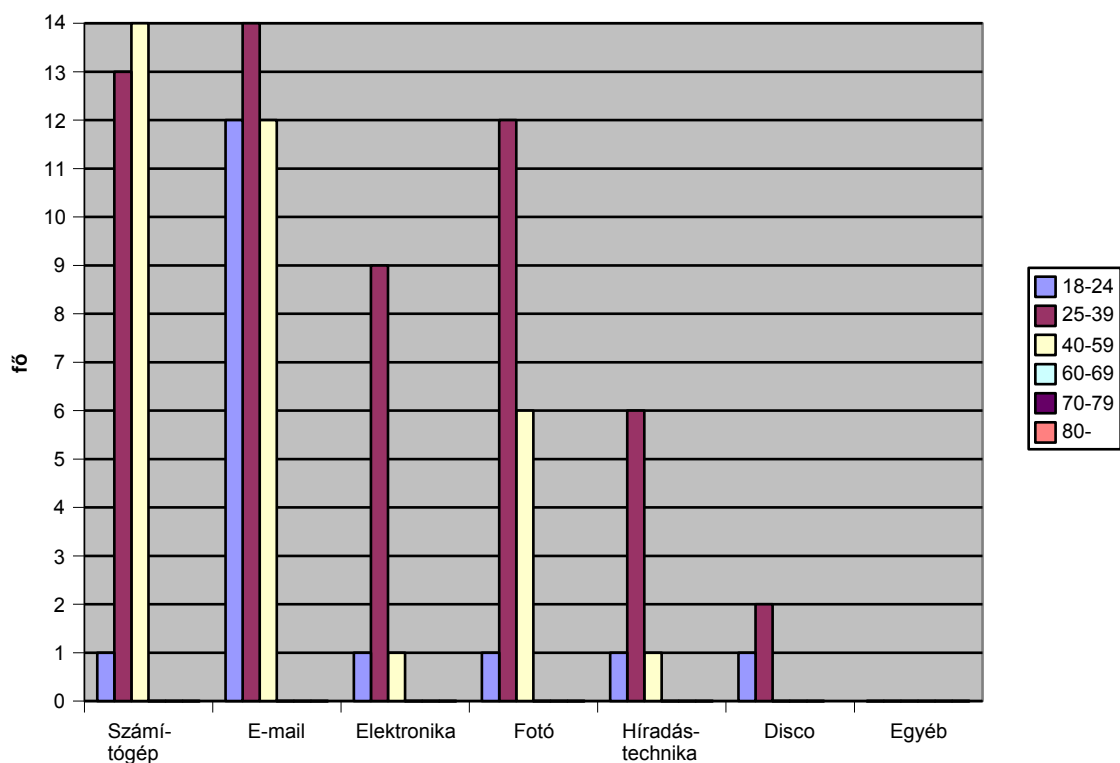
új ismeretekhez kapcsolódó tudások, képességek, jártasságok Bugacon

új ismeretekhez kapcsolódó tudások, képességek, jártasságok Jakabszálláson

új ismeretekhez kapcsolódó tudások, képességek, jártasságok Fülöpjakabon

Az újdonságnak számító info-kommunikációs ismeretek egyértelműen a fiatalabb korosztályra jellemzők. A 18-24 évesek szinte kivétel nélkül (Fülöpjakab 2 fő) azt a választ adták, hogy

alapfokon tudják használni a számítógépet, de már náluk is szűkül az a kör, aki levelezésre, informálódásra is felhasználja ezt az eszközt.

II/3) mindennapi élethez szükséges tudás, termékfeldolgozás:

Tejtermékek (pl. túró-, sajt, tejfölkészítés) 65, húsfeldolgozás 27, gyümölcsstartósítás, aszalványkészítés 158, italkészítés (szörp- és gyümölcslékészítés, 79 borkészítés, egyéb szeszes italok házi receptje) 64, házias ételek készítése, (rétes, sütemények, kelt tészták 177, helyi /házi specialitások lekvár, gyümölcslé) 20, biotermékek 10, gyógynövények - gombászat (természetből szedett, gyűjtött növényit termékek ismerete, pl. teafüvek feldolgozása) 14, növényi és állati termékekből házi készítmények 92 (Összesen 706 említés)

A válaszok településenként

BUGAC

Tejtermékek (pl. túró-, sajt, tejfölkészítés) 19, húsfeldolgozás 4, gyümölcsstartósítás, aszalványkészítés 62, italkészítés (szörp- és gyümölcslékészítés 19, borkészítés 2, egyéb szeszes italok házi receptje) 17, házias ételek készítése, (rétes, sütemények, kelt tészták 77, helyi /házi specialitások, lekvár, gyümölcslé) 3, biotermékek 1, gyógynövények – gombászat 4 (természetből szedett, gyűjtött növényit termékek ismerete, pl. teafüvek feldolgozása) 4, növényi és állati termékekből házi készítmények 28

egyéb: birka- marhapörkölt főzés, méhészkedés, bőrmegmunkálás, szaru-csontfaragás, böllérsallang készítés, horgolás, hímzés, subázás

FÜLÖPJAKAB

Tejtermékek (pl. túró-, sajt, tejfölkészítés)13, húsfeldolgozás 23, gyümölcsstartósítás, aszalványkészítés, italkészítés (szörp- és gyümölcslékészítés) 27, borkészítés 21, egyéb szeszes italok házi receptje) 11, házias ételek készítése (rétes, sütemények, kelt tészták, helyi /házi specialitások, lekvár, gyümölcslé) 23, biotermékek 6, gyógynövények - gombászat 5 (természetből szedett, gyűjtött növényit termékek ismerete, pl. teafüvek feldolgozása) 6, növényi és állati termékekből házi készítmények 14

JAKABSZÁLLÁS

Tejtermékek (pl. túró-, sajt, tejfölkészítés) 33, húsfeldolgozás 4, gyümölcsstartósítás, aszalványkészítés 69, italkészítés (szörp- és gyümölcslékészítés 39, borkészítés, egyéb szeszes italok házi receptje) 36, házias ételek készítése, (rétes, sütemények, kelt tészták) 77, helyi /házi specialitások, lekvár, gyümölcslé) 11, biotermékek 3, - gombászat 5, gyógynövények(természetből szedett, gyűjtött növényit termékek ismerete, pl. teafüvek feldolgozása) 11, növényi és állati termékekből házi készítmények 50

egyéb: kenyérsütés, varrás, sütemény (19), tepertős pogácsa készítés, mai modern kenyér receptek kipróbálása, receptúrák kísérletezése, bodza szörp készítés, csicsókával készült vegyes savanyúság készítés, kukorica-próza, kenyérsütés 2, lekvár-gyümölcslé, aszalványkészítés, gyümölcsstartósítás, növényi és állati termékekből házi készítmények, pörkölfőzés (versenyeken helyezést ért el) sütemények, régi ételek ismerete: pl. kukorica görhe, csíra málé, mézes pálinka recept, paprika termesztés, ketchup, padlizsánkrém,

A válaszok magas száma és sokfélesége azt is jelzi, a megkérdezettek a megtermelt növényi termékeket és a tenyésztett jószágokból nyert élelmiszereket sokféleképpen dolgozzák fel és

hasznosítják, így nincsenek még kiszolgáltatva a kereskedelemnek és a megtermelt, vagy a településen mások által előállított, esetleg fellelt (gyógy)növények, gombák bekerülnek a család éléskamrájába, más növényeket (pl. bodzavirág) szörpök izesítésére használják fel.

II/4) hobbihoz kapcsolódó tudások ismeretek, képességek, jártasságok:

kézművesség 29, járművezetés 122, rajzolás 24, agyagozás 4, festés 13, zene 50, társastánc 17, tervezés 16, öltözködés, divat 35, társalgás 31, kertészkedés (parkosítás) 144, előadóművészet (bábozás, versmondás, éneklés) 28, motorsport (motorokhoz való értés, modellezés,) 26 gyűjtők valamit 27 egyéb 9

A települések adatai:

BUGAC

kézművesség 12, járművezetés 35, rajzolás 11, agyagozás 1, festés 2, zene 18, társastánc 5, tervezés 4, öltözködés, divat 4, társalgás 2, kertészkedés (parkosítás) 50, előadó-művészet (bábozás, versmondás, éneklés) 16, motorsport (motorokhoz való értés, modellezés,) 12 gyűjtők valamit 15

FÜLÖPJAKAB

kézművesség 4, járművezetés 31, rajzolás 5, agyagozás 1, festés 2, zene 18, társastánc 6, tervezés 6, öltözködés, divat 19, társalgás 14, kertészkedés (parkosítás) 28, előadó-művészet (bábozás, versmondás, éneklés) 7, motorsport (motorokhoz való értés, modellezés) 7, gyűjtők valamit 2...egyéb 1

JAKABSZÁLLÁS

kézművesség 13, járművezetés 56, rajzolás 8, agyagozás 2, festés 9, zene 14, társastánc 6, tervezés 6, öltözködés, divat 12, társalgás 15, kertészkedés (parkosítás) 66, előadó-művészet (bábozás, versmondás, éneklés) 5, motorsport (motorokhoz való értés, modellezés,) 7 gyűjtők valamit 10 ...egyéb: 8

A megkérdezettek 37,5%-a hobbi szinten is dolgozik a kertben, ápolja az oda ültetett fákat, virágokat, előadó-művészettel, tárgyalkotással, a képzőművészet valamely ágával amatőrként 43%-uk foglalkozik. A szabadidő eltöltésének ez az otthoni, vagy szűkebb körben való ilyen töltése az itt élők alkotókedvét jelzi.

II/5) sport- és szabadidős alkalmakhoz kapcsolódó ismeretek, képességek, jártasságok tudások

vadászat 12, horgászat 44, lóspport 18, küzdősportok 6, repülés 4, extrém sportok 4, edzői ismeretek 5, játékvezetés 8, sportszervezés 12, filmismeret-házimozi 26, túrázás 39, kerékpározás 78, motoros sportok 20, futball 3

A települések adatai

BUGAC

vadászat 3, horgászat 17, lóspport 5, küzdősportok 1, repülés 0, extrém sportok 0, edzői ismeretek 0, játékvezetés 0, sportszervezés 2, filmismeret-házimozi 8, túrázás 8, kerékpározás 30, motoros sportok 5, futball 1

FÜLÖPJAKAB

vadászat 2, horgászat 16, lóspport 7, küzdősportok 2, repülés 0, extrém sportok 3, edzői ismeretek 3, játékvezetés 6, sportszervezés 5, filmismeret-házimozi 13, túrázás 14, kerékpározás 15, motoros sportok 6,

JAKABSZÁLLÁS

vadászat 4, horgászat 11, lóspport 6, küzdőspportok 3, repülés 4, extrém sportok 1, edzői ismeretek 2, játékvezetés 2, sportszervezés 5, filmismeret-házimozi 5, túrázás 17, kerékpározás 33, motoros sportok 9, futball 2.

A szabadidős tevékenységeken belül a sportoláshoz is kötődő tevékenységek közül kiemelkedik a kerékpározás, második helyre került a horgászat, ezt követi a túrázás. Mindhárom tevékenység aktivitást vár el művelőjétől, ennyiben eltér a negyedik helyre került házimozizástól. A technikai sportnak számító motozás is előkelő helyezést ért el. Népszerű a lovassport, illetve több-több említésben szerepelnek a különböző extrém sportok.

II/6) hagyományápoláshoz népművészethez, népi kismesterségekhez kapcsolódó ismeretek, képességek, jártasságok:

helytörténeti ismeretek(helytörténetírás, emlékirás, archív fotók, levelezés), népzene, népi hangszerkészítés, nótaismeret- nótázás, népi kismesterségek (fafaragás, csuhébáb készítés, kékfestés, méhészkedés, bográn, kosárfonás, vesszőfonás, terménybáb készítés, szövés, egyéb természetes anyag felhasználása, hímzés, varrás, tojásfestés, pingálás), népi gyógymódok, népi ételek készítése, egyéb helyi szokások (lakodalmakhoz kötődő szokások, tevékenységek, vőfénykedés, rigmusok, egyéb ünnepek ismerete, szokásai; bálók, keresztelők, névnapok, születésnapok, esküvő, virrasztás,) régi foglalkozások felújítása, egyéb

Bugac	hely- történet	nép- zene	népi hangszer	népi nóta	népi kismest	népi gyógy.	népi étel	helyi szokás	régi fogl. feluj.
18-24	1	2	0	2	1	1	1	2	1
25-39	2	2	0	3	11	0	3	2	1
40-59	2	5	0	8	11	1	17	12	0
60-69	0	2	2	7	15	0	5	4	1
70-79	5	4	0	5	7	0	5	2	3
80 felett	0	0	0	0	5	0	2	0	0
össz	10	15	2	25	50	2	33	22	6
Fülöpjakab									
18-24	0	0	0	0	0	0	0	0	0
25-39	6	1	1	10	3	4	2	12	2
40-59	7	2	0	10	3	1	4	10	1
60-69	2	0	0	2	0	0	2	2	0
70-79	3	2	0	4	3	2	4	3	0
80 felett	1	0	0	1	1	1	1	1	0
össz	19	5	1	27	10	8	13	28	3
Jakabszállás									
18-24	1	1	0	0	1	0	2	1	0
25-39	3	2	0	6	3	2	4	10	3
40-59	7	4	1	13	13	1	8	11	1
60-69	2	3	0	13	6	1	5	1	0
70-79	3	2	1	9	2	1	1	4	1
80 felett	0	0	0	0	0	0	0	0	0
össz	16	12	2	41	25	5	20	27	5
mindösszesen	45	32	5	93	85	15	66	77	14

Legtöbben (93-an, a megkérdezettek 24%-a) a hagyományápolás területén a nótázást említik, ezt követik a népi kismesterségek (22%) , a helyi szokások ismerete (20%). A települések történetével a nyilatkozók 11,7%-a foglalkozik.

II/7) közösségi, szervezéssel vezetéssel kapcsolatos tudások:

(munka)szervezés, irányítás 82, kapcsolattartás 58, csoportvezetés 38, információk gyűjtése 38, feldolgozása 24 közzé tétele 19, foglalkozásvezetés, rendezés 27, táborvezetés 20, kiadványszerkesztés 11, terjesztés 4,

Válaszok településenkénti bontásban:

BUGAC

(munka)szervezés, irányítás 37, táborvezetés 5, csoportvezetés 12, foglalkozásvezetés, rendezés 10, kapcsolattartás 18, kiadványszerkesztés 2, terjesztés 0, információk gyűjtése 7, feldolgozása 6, közzé tétele 4.

FÜLÖPJAKAB

(munka)szervezés, irányítás 25, táborvezetés 6, csoportvezetés 11, foglalkozásvezetés, rendezés 7, kapcsolattartás 22, kiadványszerkesztés 2, terjesztés 3, információk gyűjtése 17, feldolgozása 10, közzé tétele 9.

JAKABSZÁLLÁS

(munka)szervezés, irányítás 20, táborvezetés 9, csoportvezetés 15, foglalkozásvezetés, rendezés 10, kapcsolattartás 18, kiadványszerkesztés 7, terjesztés 1, információk gyűjtése 14, feldolgozása 8, közzé tétele 6.

A településen élők közösségi munkájának erőssége attól is függ, vannak-e olyan aktív alkotó emberek, akik vállalják a szervező-vezető feladatokat. a megkérdezettek több mint 20%-a vállalt ilyen feladatot a gyermekek és a felnőttek összefogása, szolgálata érdekében. Magas a közösségi munkát szervezők, a kapcsolattartók, és a helyi információs „közművekben” közreműködők száma, s ez a helyi társadalom szervezettségét segítheti elő.

III: MIT GONDOL A SAJÁT TELEPÜLÉSÉRŐL, ÉLETKÖRÜLMÉNYEIRŐL?

Azt gondoljuk, a településhez való kötődés olyan erőforrás-tartalékot jelent amit minden községnek- közösségnek ki kell használni. Ha a kötődés erős, akkor fel lehet használni azokra a közösségi feladatok ellátására ami helyi – társadalmi szükségletként jelenik meg, de hiányzik rá az intézményesült szervezetek rendelkezésére álló anyagi forrás. Ilyen lehet például a faluszépítés, környezetvédelem, köztisztaság, vagy a szociális gondoskodás és a közművelődés is. A különböző korú megkérdezettek a *mennyire szeret e településen élni* kérdésre az alábbi válaszcsoportokat adták:

III/1. Mennyire szeret e településen élni életkor és iskolai végzettség alapján

Adatok települések és életkor alapján:

Bugac	nagyon	viszonylag	elköltöznék	nincs más választásom	Összesen
18-24	3	1	0	2	6
25-39	14	20	4	2	40
40-59	27	24	2	5	58
60-69	24	9	3	0	36
70-79	14	7	0	0	21
80	5	0	0	0	5
össz	87	61	9	9	166

Fülöpjakab	nagyon	viszonylag	elköltöznék	nincs más választásom	Összesen
18-24	1	0	1	0	2
25-39	16	7	0	0	23
40-59	10	8	1	1	20
60-69	2	1	0	0	3
70-79	5	0	0	0	5
80	2	0	0	0	2
össz	36	16	2	1	55

Jakabszállás	nagyon	viszonylag	elköltöznék	nincs más választásom	Összesen
18-24	4	4	0	0	8
25-39	17	15	3	0	35
40-59	34	28	4	2	68
60-69	20	8	0	0	28
70-79	15	2	0	1	18
80	2	0	0	0	2
össz	92	57	7	3	159

mindösszesen	215	134	18	13	380
---------------------	------------	------------	-----------	-----------	------------

A helyiek túlnyomó többsége nagyon szereti (56,5%) vagy a viszonylag elégedett választ adta (35,3%), tehát 91,8%-uk nyilatkozott pozitívan a településről. Tizből 9 ember itt tervezi leélni életét, míg a 1 fő gondolkodik azon el kellene költözni a faluból. Az elvagyók többsége a középkorúakból tevődik össze.

III/2. Mit gondol, mennyire tartanak össze itt az emberek

Adatok települési és életkor bontásban:

Bugac

életkor	nagyon	viszonylag	egyre kevésbé	nem	össz.
18-24	0	2	2	0	4
25-39	0	11	14	7	32
40-59	1	19	37	4	61
60-69	3	8	23	3	37
70-79	3	7	10	0	20
80	0	3	2	0	5
összesen	7	50	88	14	159

Fülöpjakab:

életkor	nagyon	viszonylag	egyre kevésbé	nem	össz.
18-24	0	1	0	0	1
25-39	8	15	0	1	24
40-59	5	7	8	0	20
60-69	0	2	1	0	3
70-79	1	4	0	0	5
80	1	0	1	0	2
összesen	15	29	10	1	55

Jakabszállás:

életkor	nagyon	viszonylag	egyre kevésbé	nem	össz.
18-24	2	3	2	1	8
25-39	1	16	19	0	36
40-59	5	36	19	10	70
60-69	2	19	7	1	29
70-79	3	8	7	1	19
80	1	0	1	0	2
összesen	14	82	55	13	164

összesen :

Bugac	7	50	88	14	159
Fülöpjakab	15	29	10	1	55
Jakabszállás	14	82	55	13	164
összesen	36	161	153	28	378

A pozitív választ adók többségben vannak, a helyi összetartozást kifejezetten jónak tartja 9,52%, viszonylag jónak ítéli meg a megkérdezettek 42,6%-a. A kedvező megítélést adó többség alig nagyobb 52%-nál. Egy korábbi állapotot jobbnak tartott a megkérdezettek 40,47%-a!

III/3. Hogyan látja, van-e jövője a településnek?

Milyen perspektívát látnak a településen élők, mennyire bíznak abban, hogy a mostani állapotnál jobb helyzetben lesz községük? Van-e pozitív beállítódás, amely képes erőket is megmozgatni a község fejlődése érdekében?

III/3.	Hogyan látja, van-e jövője a településnek?			
Bugac	Igen, előbb-utóbb fellendülés lesz	nem hinném	nem látok fejlődési lehetőséget	Ezt nem tudom megmondani
-24	2	0	1	1
-34	23	6	5	6
-59	24	3	12	21
-64	13	1	15	7
-79	12	0	2	7
-80	2	0	2	1
össz	76	10	37	43
Fülöpjakab				
-24	0	2	0	0
-34	10	2	3	8
-59	8	4	3	5
-64	2	0	0	1
-79	3	0	0	2
-80	0	0	0	2
össz	23	8	6	18
Jakabszállás				
-24	8	0	0	0
-34	21	2	3	9
-59	56	2	4	6
-64	17	2	4	5
-79	16	0	1	2
-80	1	0	1	0
össz	119	6	13	22
mindösszesen	218	24	56	83

Válaszadók száma 381 fő

57% bízik abban, hogy lesz fellendülés, 6,3% bizonytalan, 14,6% nem lát fejlődési lehetőséget, 21,8% (a megkérdezettek több mint egyötöde) nem tudott véleményt mondani.

Településenként eltérőek az eredmények. Bugacon az igen választ adók aránya 45,7%, Fülöpjakabon 41,8%, Jakabszálláson a legbizakodóbbak, itt 74,3% az település fejlődésében bizakodók száma.

Fontosnak gondoltuk, hogy megtudjuk, a különböző életkorú, köztük is a fiatalabb korosztályhoz tartozó emberek hogyan vélekednek erről a kérdéstről. A fiatalabbak általában optimistábbak ebben a kérdésben is, kivéve Fülöpjakabon. Bugacon a 40 év alattiak 56,8%-a, Jakabszálláson 65,1%-a hisz a település fejlődésében, Fülöpjakabon ez az arány csak 40%!

III/3	Van-e jövője a településnek?			
	Igen	Nem hinném	Nem látok lehetőséget	Nem tudom
Bugac				
nincs 8 oszt	5	0	3	1
8 oszt.	13	2	13	14
Szaktmunk	26	2	10	14
Éretts	19	3	4	11
Felsőfok	13	3	5	3
Összesen	76	10	35	43
Fülöpjakab				
nincs 8 oszt	1	0	0	2
8 oszt.	6	1	0	4
Szaktmunk	6	6	2	7
Éretts	10	0	4	4
Felsőfok	0	1	0	1
Összesen	23	8	6	18
Jakabszállás				
nincs 8 oszt	6	0	2	2
8 oszt.	35	1	1	5
Szaktmunk	26	3	5	6
Éretts	33	2	3	5
Felsőfok	18	0	2	4
összesen	119	6	13	22
Mind összesen	218	24	56	83

A település jövőjét illetően megnéztük, hogy a különböző iskolai végzettségű emberek miként vélekednek. Az érettségizettek és a felsőfokú diplomával rendelkezők az átlagnál kedvezőbben ítélik meg a községek fejlődési lehetőségét. Bugacon 52,4%, Jakabszálláson 76,1%, Fülöpjakabon – ahol általában pesszimistábban vélekednek, ott is 50% -ban nyilatkoztak optimistán.

Az örömdetes, hogy a magasabb iskolai végzettséggel rendelkezők a községek fejlődési lehetőségét kedvezőbben ítélik meg.

IV. A HELYI TUDÁS ALKALMAZHATÓSÁGA HASZNOSULÁSÁNAK LEHETŐSÉGEI

IV/1 Mit gondol, a faluban élők hétköznapi tudásainak, ismereteinek, képességeinek bemutatásával, közzé tételével jobb hasznosításával javíthatók lennének-e a lakosság munka és életkörülményei?

<i>Igen</i>	<i>Nem</i>
302	67

A helyi tudás hasznosságát a munka- és életkörülmények kedvező változására a válaszadók 81,8%-a tartja fontosnak, de mindenféleképp érdemes megjegyezni, hogy közel 20% akik a tudás szerepét e területeken nem tartják meghatározónak.

IV/2 Ha igen, mit kellene tenni ezeknek a tudásoknak az érvényesítéséhez?

Az alábbi táblában kigyűjtött adatok szerint a legfontosabb teendő az emberek összefogása lenne! Ezt követi az a vélemény, hogy a helyi tudásokat összesíteni, és meg kellene ismertetni ezeket a lakossággal. A tábla azt is megmutatja, hogy mely települések azok, ahol különösen hiányolják a közösségeket, az emberek összefogását. A közösség iránti vágy és a helyi tudás megismerése iránti szükséglet Bugacon több mint négyszerese, Jakabszálláson kétszerese, Fülöpjakabon – talán a kisközségben tapasztalható összetartás miatt – ez a tendencia megfordul.

IV/2	Ha igen, mi kellene a tudások érvényesítéséhez?		
Bugac	összesíteni és meg kellene imertetni ezeket	össze kéne fogni valakinek az embereket	több szakmai információ kellene
18-24	0	3	1
25-39	9	15	0
40-59	3	30	8
60-69	3	21	3
70-79	4	13	2
80	0	2	1
<i>Összesen</i>	19	84	15
Fülöpjakab			
18-24	1	0	1
25-39	9	3	3
40-59	5	7	1
60-69	1	1	0
70-79	2	2	0
80	1	1	0
<i>összesen</i>	19	14	5
Jakabszállás			
18-24	1	3	1
25-39	6	18	4
40-59	13	28	5
60-69	6	10	1
70-79	5	8	0
80	0	1	0
<i>Összesen</i>	31	68	11
Mind összesen	69	166	31

IV/3. Ismer e ebben a tekintetben pozitív példákat?

Igen	Nem	Most nem jut eszembe
146	135	90

A tudás helyi hasznosításának eddigi kedvező példákról a megkérdezettek közel 40%-a tud.

IV/4. Ön szerint kinek a dolga lenne ennek megtervezése, megszervezése?

Életkorok és települések szerinti válaszok az alábbi táblában olvashatók. Bugacon és Jakabszálláson élők az önkormányzat feladatának tartják ezeknek a tevékenységeknek a megszervezését, Fülöpjakabon – talán mert sikeresen működik a Biokultúra Egyesület – az emberek többsége már társadalmasítaná e szükséglet megoldását.

Az iskolai végzettség szerinti kigyűjtés az összes megkérdezettől azonos mutatókat hoz Bugacon és Fülöpjakabon, Jakabszálláson viszont a magasabb iskolai végzettségűek álláspontja eltér a többségtől, az érettségizettek és a felsőfokú végzettségűek többsége a feladatellátást már a civil szervezetek bevonásával láttatná el.

IV/4	Kinek a dolga lenne ennek megszervezése		
Bugac	Önkormányzatnak	Civil szervezetnek	Erre a célra létrehozott külön szervezetnek
nincs 8 oszt	5	0	2
8 oszt.	25	0	13
Szakmunk	28	1	15
Éretts	22	0	11
Felsőfok	18	1	4
<i>összesen</i>	98	2	45
Fülöpjakab			
nincs 8 oszt	1	1	1
8 oszt.	2	2	5
Szakmunk	9	4	6
Éretts	6	4	5
Felsőfok	0	1	1
<i>összesen</i>	18	12	18
Jakabszállás			
nincs 8 oszt	5	1	3
8 oszt.	29	3	7
Szakmunk	17	5	11
Éretts	18	8	11
Felsőfok	9	9	1
<i>összesen</i>	78	26	33
Mind összesen	194	40	96

IV/5. Van-e olyan érdeklődési köre, amiről szívesen tudna többet, és amit szívesen megtanulna másoktól?

Igen	Nem
172	205

A 383 megkérdezett közül 377-en válaszoltak erre a kérdésre. A tanulásra megjelölt témák listája a 3. számú mellékletben olvasható

IV/6. Köznapi tudásait bemutatná e, vagy közzé tenné – e helybeli érdeklődőknek?

Igen	nem	most nem tudok erre válaszolni
183	103	93

183-an vannak a megkérdezettek közül akik egyértelműen nyilatkoznak arról, hogy a meglévő tudásukat továbbadnák másoknak is, ezzel egyfajta tanító - közvetítő szerepre is vállalnának. 93-an még végig gondolnák a lehetőséget / feladatot, és az összes megkérdezett 36%-a zárkózik el ettől.

IV/7 Ha igen, vállalná e, hogy az a tudás, tevékenység, amit ismer, vagy szeretne megismerni, egy helyi névjegyzékben az Ön nevével, címével megjelenjen?

Igen	Nem	Nem tudom
139	147	59

Az összes megkérdezett közül az előző tábla adatai szerint 183-an vannak akik valamilyen tudásközvetítésre vállalkoznának (48%), az ő számukat alapul véve több mint 2/3-uk (75,9%) nyilatkozott arról írásban is, hogy egy majdan készülő tudástárban nevük és a közvetítendő tudásanyag nyilvánosságra kerüljön.

IV/7. Ismer – e olyan a településen vagy közvetlen környezetében élő embert, aki különösen értékes ismeretekkel, tudással rendelkezik?

Igen	Nem	Most nem jut eszembe
187	98	91

A megkérdezettek közel fele tudott olyan személyről, aki az ő értékrendje szerint hasznos tudással rendelkezik. A személyek neve és ahol jelezve volt az általuk végzett tevékenységek, az említések számával.

FÜLÖPJAKAB

*Vakulya Katalin írás szakértő
Palásti József pék
Kossey Géza (tanító)
Polyák Mátyás pék
Polyák Mátyás
Bereczki István
Dr. Lantos János,
Kővágó Piroška
Palásti József(Fornetti)Palásti JózsefPalásti József
Baranyi Sándor (adózás)
Dr. Lantos János
Szabó Vendel rendőr őrgy
Szőnyi Sándor,
Provincsné Rigó Mária,
Dr Kantos(?) János
Bertus István (műkökészítő)
Sahin-Tóth Klára (tanár)*

BUGAC

*Török Antal seprűkötés, (4 említés)
Lesták Sándorné-Herbály Jánosné versmondás
Varga Mihály népművelés (3 említés)
Tholt Teréz rétes sütés,
Nagy Ferenc növényvédelem,
Tóth János biokertész
György László fafaragó, (10 említés)
Szalai István citerakészítés, csuhébáb, kosárfonás, nótázás
Válik József vasból dísz tárgyak
Fenes Mária pörköltcukor torta,
Bódogh Józsefné sütemény,
Fekete Józsefné rétes
Válik László*

Válik Lászlóné pörkölttorta, (5 említés)
Válik József,
Válik Józsefné
Fekete Józsefné rétes
Fenes Mária
Juhász Lászlóék fogathajtók 5 említés,
Bátyai József - pusztai élet (2 említés)
Virág György kemenceépítés
Herbály Jánosné előadóművész, (11 említés)
Bangó Mária sütemény, (3 említés)
Balogh István kemenceépítő,
Kulman Anita gyöngyfűzés,
népdalkör,
gitáregyüttes
Herbály János, (10 említés)
Dóráné Takács Anikó,
Kalmár Ferenc
Horváth Gábor,
Balogh Mihályné,
Kun Szabó Ferenc
Horváth János, (4 említés)
Szűcs Tibor,
Csuka János
Á Tóth Imre,
Fazekas László
Bajnóczi Ferenc (2 említés)
Lázár Györgyné hímzés, népművészet, (7 említés)
Körmendi Ferencné,
Juhász Lászlóné,
Szeleccki Lászlóné, (3 említés)
Balázs Mihály,
Szeleccki Sándor,
Szatmári István,
Burján István
Balassi Jánosné,
Kulman Anita,
Horváth Gábor
Szemerédy Ferencné,
Lesták Sándorné.
Bara Ildikó vendéglátás
fogathajtó világbajnokok, hímző, fafaragó művészfafaragók
Horák Józsefné
Mészáros Gyula, (2 említés)
Horák Béla
Varga Mihály, (3 említés)
Varga Mihály, és rengeteg idős ember, akik ismerik a bugaci néphagyományokat, a falunk múltját, a régi idők szokásait, emlékeit.
Varga Mihály és felesége
Feketéné Papp Éva,
Juhász Mária,
Csendes Józsefné,

Kőrös Ferenc,
 Ferenci József
 Horváth Imre
 Horváth Imréné (3 említés)
 Kerekes László, (3 említés)
JAKABSZÁLLÁS:
 Bakró Tibor (sportszervezés)
 Baranyi Márton (nótaismeret)
 Berecki Zoltán fa- növényterm
 Bodor Sándor (nótaismeret)
 Csáki Béla (biogazdálkodó)
 Csáki Pál (lakodalmás zenész)
 Csányi Istvánné (csuhébáb)
 Csányiné Margitka agyagozás
 Cseri Mihály (kemence építés)
 Endre Istvánné csuhétáska
 Görög István (kosárfonás)
 Gyöngyösi Sándor (gombatermalő)
 id. Baranyi Márton házisajt, zöldség, biotermékek
 id. Csáki Béla (hagyományok)
 id. Cseri Ferenc (növényvédelem)
 Id.Ferenczi József gépszerezés
 Ignác Imréné (helytörténet, népi vallásos énekek)
 Nemes Mátyás (biogazdálkodó, imák)
 Németh István (zenész)
 Papp László tejfeldolgozás
 Polyák János (seprűkészítés)
 Polyák Mária (biotermelő)
 Rácz István (festészet)
 Résci Ferenc (festő)
 Rigóné Marika (versmondás)
 Seres István (régiségek gyűjtése)
 Szabóné Veronka(terménybáb)
 Törteli Illésné (festőművész)
 Udvardi Béla (kertészkedés)
 Vörös Imre(állattartás)

IV/8. Tud-e olyan a településről elszármazott(ak)ról, aki különleges ismeretekkel, kapcsolatokkal rendelkezik, és amelyek a település számára hasznosíthatók lennének?

Igen	Nem	Most nem jut eszembe
	73	172
		129

Az elszármazottak neve, - ahol megnevezték ott a tevékenység - és az említések száma

BUGAC

Bajnóczy Ferenc festő, 5
 Rózsa György tojáspatkoló 2
 Kasza Lajos zenész
 Tóth Ervin
 Horák Béla

Csekei Sándor volt Megyei Műv.oszt.vez.
Dekkerné,
Endre Gábor

FÜLÖPJAKAB

Vakulya Katalin írás szakértő
Palásti József pék , 4
Kossey Géza (tanító)
Polyák Mátyás pék , 2
Bereczki István
Dr. Lantos János, 2
Kóvágó Piroska
Baranyi Sándor (adózás)
Szabó Vendel rendőr Sz
Szőnyi Sándor,
Provincsné Rigó Mária,
Dr Kantos(?)
JánosBertus István (működésítő)
Sahin-Tóth Klára (tanár)

JAKABSZÁLLÁS

Dr. Palánkai Tibor professzor, (15 említés)
Dr. Bene Kálmán SZTE egyetemi tanár,
Dr. Virág Zsolt, Magyar Kastélylexikon 3
Dr. Wolfold Katalin (Kalifornia), 2
Kovács Sándorné
Dubec József orvos, 2
Zaku Zoltán
Keresztesi Sándor-Jakabszállás története
Dubecz Sándor-orvos, helytörténet 4
Zakupszki Zoltán mikrosebész
Zakupszky Jánosné - kalocsai hímzés, riseliő /oktatta is/1
Fekete Edit -masszírozás, természetgyógyászat, táplálkozási ismeretek.
Bene Kálmán, 3
Bagány Mihály
Tombác Andrea
Kalmár-Nagy Károly,
Sántha Tibor, 2
Baltás család tagjai
Kocsis Imre katolikus olvasó kanonok,
Szabó Anita orvosi egyetemre jár Szegeden

IV/9. Van e Önnek olyan külső személyes kapcsolata, amely megítélése szerint a település számára hasznosítható lenne?

<i>igen</i>	<i>nincs ilyenről tudomásom</i>
43	328

A kapcsolati tőke meglétéről, a település érdekében felhasználható lobbizás lehetőségéről a megkérdezettek 11,5%-a nyilatkozott.

IV/10. Milyen szerveződési formákat ismer, amelyek segíthetik a lakosság életkörülményeinek, életminőségének javítását, és a fenti ismeretek, tudások érvényre jutását?

Term, ért társulás	Szövetkezési forma	Közösség
98	34	6
Szervezet	Nincs ilyenről tudomásom	Egyéb
8	189	15

A válaszadók (350 fő) 54%-a nem ismer, vagy nem nevezett meg olyan szerveződési formát amely közvetve, vagy közvetlenül segíthetne a lakosság életkörülményein. 37,7%-uk nevezte meg a szövetkezési, társulási formát, 29-en az egyéb közösségi formákat.

IV/11. Szükségesnek, hasznosnak látná-e a településen ilyenek működését, létrehozását?

Igen	Nem	Nem hiszem, hogy működne
279	25	44

348 fő közül 80%-uk mondta, hogy fontos lenne a településen ilyen (a fent nevesített) szerveződés.

A válaszadók megoszlása települések és életkor szerint

IV/11. -Szüks., hasznos-e ilyen a településén?			
Bugac	a	b	c
18-24	1	0	0
25-39	32	4	4
40-59	50	0	10
60-69	29	0	8
70-79	20	0	1
80-	2	2	1
össz	134	6	24
Fülöpjakab	a	b	c
18-24	1	0	0
25-39	9	2	2
40-59	7	0	0
60-69	0	0	0
70-79	1	2	2
80-	1	0	1
össz	19	4	5
Jakabszállás	a	b	c
18-24	6	1	1
25-39	28	2	4
40-59	55	6	5
60-69	25	2	1
70-79	11	4	4
80-	1	0	0
össz	126	15	15
mindösszesen	279	25	44

A kérdésre a legoptimistábban Bugacon (81%), majd Jakabszálláson válaszoltak (80,7%), náluk pesszimistábbak e formákat illetően Fülöpjakabon, de itt is 67,8% válaszolt igennel.

IV/12. Mit gondol, mennyire érdeklődnének helyben ez iránt?

Sokan	Többen	Néhányan	Kevesen
82	149	73	45

Az ezt megelőző tábla adatai szerint a válaszadók 80%-a fontosnak tartotta a szervezeteket a település életében, a fenti kérdésre már nem adtak ennyire optimista választ. A megkérdezettek 66,1%-a véli úgy, hogy e társulások iránt lenne elegendő érdeklődés. Ugyanakkor az is benne van a válaszokban, hogy csupán 13%-uk mondta azt, hogy kevesen érdeklődnének a fenti formák iránt.

A fiatalok (34 éves korig) tekintetében eltérő véleményeket kapunk településenként, a Bugacon 72,7; Fülöpjakabon 91,6; Jakabszálláson 54,7%-uk bizakodik abban, hogy a szerveződések iránt elegendő érdeklődés mutatkozik.

IV./12.-ELET KOR	Mit gondol, mennyire érdeklődnének helyben ez iránt?			
Bugac	sokan	többen	néhányan	kevesen
18-24	0	4	0	0
25-39	9	19	7	5
40-59	13	32	8	7
60-69	11	11	9	5
70-79	12	6	3	0
80-	2	1	1	3
össz	47	73	28	20
Fülöpjakab				
18-24	1	0	0	0
25-39	2	8	1	0
40-59	2	4	1	0
60-69	0	0	0	0
70-79	1	1	3	0
80-	0	0	0	2
össz	6	13	5	2
Jakabszállás				
18-24	2	2	2	2
25-39	4	15	9	6
40-59	14	25	16	10
60-69	6	13	7	2
70-79	2	8	6	3
80-	1	0	0	0
össz	29	63	40	23
mindössz	82	149	73	45

IV/13. Reálisnak tartja e ilyen szervezet(ek) létrehozását?

Igen	Nem
267	92

A szerveződések megalakítását mennyire tartják kivitelezhetőnek, reálisnak firtató kérdésre, a válaszadók közel háromnegyede (74,3%) adott kedvező feleletet.

IV/14. Részt venne e a megalakításban, működtetésében?

Igen	Nem
164	213

A megkérdezettek aktivitását szerettük volna megtudni, hogy ők maguk – azon kívül, hogy fontosnak és megvalósíthatóságot is tekintve reálisnak vélik e szervezeteket – vállalnának-e kezdeményező szerepet. 43,3% mondta azt, hogy maguk is részt vennének a szervezetek alapításában és a működtetésben is.

A válaszok települések és életkor szerint:

IV./14.-ÉLETKOR SZERINT		
Bugac	igen	nem
18-24	3	1
25-39	15	25
40-59	27	33
60-69	17	14
70-79	3	18
80-	0	5
össz	65	96
Fülöpjakab	igen	nem
18-24	0	2
25-39	11	12
40-59	7	15
60-69	0	3
70-79	3	2
80-	0	2
össz	21	36
Jakabszállás	igen	nem
18-24	4	4
25-39	22	13
40-59	38	30
60-69	10	18
70-79	4	15
80-	0	2
össz	78	82

Bugacon a fiatalok 40,9%, a 34-64 évesek 48%-a mutatott aktivitás, Fülöpjakabon ez az arány 44% és a 34-64 éveseknél 28%, Jakabszálláson: 53,4% és 50%.

IV/15. Milyen szerepet vállalna?

Szervezésben	Tagként	Részt vennék összejöveteleiken
62	68	128

A kérdésre 258-an válaszoltak, 24%-a, (közel a megkérdezettek ¼-e részt vállalna a szervezésben, 26,3%-uk tagként dolgozna, míg a többiek kívülállóként vennének részt a szervezetek munkájában. Az mindenféleképp pozitív visszajelzés, hogy a megkérdezettek valamivel több mint fele aktivitást mutat a közösségi munka iránt.

A válaszok részletezése települések és életkor szerint:

IV./15.-ÉLETKOR	Milyen szerepet vállalna?		
	szervezésben tevékenykednék	tagként érdekelne k	részt vennék az összejöveleim
Bugac			
18-24	0	2	1
25-39	9	3	18
40-59	12	10	22
60-69	6	7	15
70-79	4	0	5
80-	1	0	0
össz	32	22	61
Fülöpjakab			
18-24	0	0	0
25-39	3	2	5
40-59	2	3	2
60-69	0	0	0
70-79	0	0	0
80-	0	0	0
össz	5	5	7
Jakabszállás			
18-24	2	1	1
25-39	8	5	10
40-59	5	13	21
60-69	0	3	9
70-79	1	1	7
80-	0	0	0
össz	16	23	48
mindentössz:	53	50	116

Az életkorok szerint vizsgálat azt mutatja ki, hogy a fiatalok (34 év alattiak) többsége nagyobb aktivitást mutat., mint az idősebb korosztály.

IV/16. Milyen területeken lát lehetőséget a lakosság foglalkoztatásának, életkörülményeinek javítására?

mezőgazdasági termékfeldolgozás	269
Falusi turizmus	183
vendéglátás	86,
ökoturizmus	50,
sportturizmus	36,
bemutató, kézművesség	33,
egyéb szolgáltatások	10

BUGAC

terményfelvásárlás
terményfelvásárlás
felvásárlótelep létrehozása
terményfelvásárlás
mg.-i terményfelvásárló
terményfelvásárló létesítése
biogazdálkodás

erdők,
ősborókás,
vadállomány bemutatása
munkahelyteremtő létesítmények
munkahelyteremtés
biotermékek előállítás,
kenyérsütés
Faluház,
20-30-asok részére szórakozó hely
gyógyturizmus
lovasturizmus

FÜLÖPJAKAB

biogazdálkodás
munkahely létesítése
bármilyen szolgáltatás

JAKABSZÁLLÁS

átmenő forgalom megfogása
nem tudom
kultúra
ha a politika változtat
gyógyturizmus
Termásvíz hasznosítása
golfpálya,
halastó-horgászó
vásártér kialakítás

A kérdőívben leírt válaszadási lehetőségek közül a megkérdezettek szám szerint legtöbbször a mezőgazdasági termékfeldolgozást jelölték meg, mint amely változást hozhat az életkörülmények javulásában. Ezt követi a falusi turizmus megnevezése, de ha a hozzá kapcsolódó egyéb felsorolt és említett tevékenységeket is ide számoljuk (vendéglátás, öko- és sportturizmust, kézműves bemutatók), akkor azt látjuk, legtöbbször a vendég- és idegenforgalom fejlődéséből remélnék kedvező változást.

IV/17. Milyen hiányokat tart legégetőbbnek egy esetleges erre irányuló program megvalósulását gátolhatják?

Személyi feltételek hiánya, infrastruktúra hiánya, külső környezet nem megfelelő volta, törvényi szabályzók, településen belüli összefogás hiánya, bizalomhiány, szervezési hiányosságok, közömbösség, tőkehiány, megfelelő ismeretek hiánya egyéb, éspedig.....

A kérdésre adott válaszok gyakoriság szerint:

tőkehiány	271,
településen belüli összefogás hiánya	146,
szervezési hiányosságok	134,
közömbösség	118,
bizalomhiány	97

Személyi feltételek hiánya	70,
infrastruktúra hiánya	77,
törvényi szabályzók	77,
megfelelő ismeretek hiánya	77
külső környezet nem megfelelő volta	22,

Egyéb megjegyzések:

BUGAC: nem gátolná semmi, időhiány

JAKABSZÁLLÁS: nem elég aktív a helyi vezetés, csatornázás hiánya. Közbiztonság, idegen nyelv hiánya

A lakosság foglalkoztatását, életkörülményeit javító intézkedések legnagyobb okának a pénz hiányát említették, de „előkelő” helyezéseket értek el a társadalmi tőke hiányát mutató javak is, mint fejlődést akadályozó tényezők

IV/18. Felmerült-e önben, hogy készségeit, ismereteit, jártasságait hasznosítaná e valamilyen vállalkozási formában?

igen:	88
nem:	229
gondolkodnom kellene rajta:	25
legszívesebben alkalmazottként dolgoznék:	16

A válaszok településenkénti és iskolai végzettség szerinti bontásban:

Bugac	Igen	Nem	Gondolkodnom kellene rajta	Legszívesebben alkalmazottként dolgoznék
8 o. alatt	0	9	0	0
8 o.	2	37	1	0
Szakmunkás	15	29	7	0
Érettségi	12	23	1	0
Felsőfokú	8	14	1	1
Összesen	37	112	10	1

Fülöpjakab	Igen	Nem	Gondolkodnom kellene rajta	Legszívesebben alkalmazottként dolgoznék
8 o. alatt	0	3	0	0
8 o.	0	7	0	0
Szakmunkás	6	8	4	1
Érettségi	4	10	1	2
Felsőfokú	0	1	1	0
Összesen	10	29	6	3

Jakabszállás	Igen	Nem	Gondolkodnom kellene rajta	Legszívesebben alkalmazottként dolgoznék
8 o. alatt	2	8	0	0
8 o.	5	34	3	0
Szakmunkás	10	20	5	2
Érettségi	12	18	1	8
Felsőfokú	12	8	0	2
Összesen	41	88	9	12

	Igen	Nem	Gondolkodnom kellene rajta	Legszívesebben alkalmazottként dolgoznék
Összesen	88	229	25	16
8 o. alatt	2	20	0	0
8 o.	7	78	4	0
Szakmunkás	31	57	16	3
Érettségi	28	51	3	10
Felsőfokú	20	23	2	3

A 358 válaszadó közel egynegyede (24,8%) már eltöprengett azon, hogy munkáját vállalkozási formában végezze, 64%-uk viszont még nem foglalkozott ezzel a gondolattal. Az iskolai végzettség természetesen meghatározza a lehetőségeket is: a 8 osztályt, vagy annál kevesebbet végzetteknek nem egészen 1%-a, a szakmunkások 28,9%-a, az érettségizettek 30%-a (ők akik leginkább ragaszkodnak az alkalmazotti létehez), a felsőfokú diplomával rendelkezők 41,6%-a már elgondolkodott a lehetőségen, vagy éppen a kényszer teremtette állapoton.

IV/19. Részt venne-olyan képzésben, (tanfolyam, átképzés) amely a vállalkozási ismereteiben meglévő hiányosságok felszámolására koncentrálna hasznos, praktikus ismereteket nyújt?

Igen: 133 Nem: 199 Nem tudom: 30

A válaszok részletezése települési és iskolai végzettség szerinti bontásban:

Bugac	Igen	Nem	Nem tudom
8 o. alatt	0	7	1
8 o.	4	34	3
Szakmunkás	19	27	5
Érettségi	18	17	1
Felsőfokú	8	14	1

Fülöpjakab	Igen	Nem	Nem tudom
8 o. alatt	0	3	0
8 o.	1	6	0
Szakmunkás	7	8	4
Érettségi	8	7	2
Felsőfokú	0	1	0

Jakabszállás	Igen	Nem	Nem tudom
8 o. alatt	0	9	0
8 o.	12	26	3
Szakmunkás	14	19	3
Érettségi	27	8	4
Felsőfokú	13	8	2

Összesen	Igen	Nem	Nem tudom
8 o. alatt	0	19	1
8 o.	17	66	6
Szakmunkás	40	54	12
Érettségi	53	32	7
Felsőfokú	21	23	3
Összesen:	131	194	29

A vállalkozási ismeretek közvetítését szolgáló képzéseken a megkérdezettek 37%-a venne részt, 8%-uk pedig gondolkodna rajta.

Az adatokból az is kitűnik, a részvételi hajlandóság nagyban függ a meglévő iskolai végzettségtől, amíg a 8, vagy annál kevesebb osztályt végeztek csupán 11,7-a jelezte érdeklődését, addig a szakmunkások 42,5, az érettségizettek 62.3, a diplomások 47,7%-a!

Az iskolai végzettséghez hasonlóan az életkor is befolyásolja, melyik csoport érdeklődik a vállalkozási ismeretek iránt, az alábbi táblázat adatai szerint a 18-24 évesek 83,3%-a, a 25-39 évesek 64,28%-a, 60 év felettiek 95-a.

Összesen	Igen	Nem	Nem tudom
18-24	10	2	0
25-39	54	30	8
40-59	58	66	20
60-69	8	49	6
70-79	1	43	1
80-	0	7	0

Amennyiben nincs állása, milyen tevékenységet folytatna szívesen?

A kérdőívben megjelölt válaszok: falusi vendéglátás 23, gyógynövény gyűjtés-feldolgozás 15, állattenyésztés 18, növénytermesztés 22, kézművesség (szövés, varrás, kosárfonás, bedolgozás 16,

Egyéb válaszok településenként:

BUGAC: nyugdíjasan semmit, kertészkedés, gyermekfelügyelet

FÜLÖPJAKAB: erdei iskola, nevelőszülősség

JAKABSZÁLLÁS: mezőgazdasági pilóta, szállítmányozó-logisztikus, informatikus, képzéseimben szívesen elhelyezkednék, továbbá szövés varrás bedolgozás, kosárfonás dísznövény ismeretekl

IV/20. Milyen lehetőséget lát az alábbi települési adottságokban:

A kérdésre adott válaszok teljes tartalma a mellékletben olvasható!

Bugacon a válaszadók nagy százaléka az idegenforgalommal kapcsolatos fejlesztéseket írta le, ezek egy része a pusztá hasznosításával (jó lenne ha községi, vagy helyi vállalkozók tulajdonba kerülne,) az ezzel kapcsolatos szolgáltatások javításával (étterem, vendéglátás, tartalmas programok) a hagyományok felélesztést, a Fülöpjakabot ismerté tevő biogazdálkodás népszerűsítésének szükségességével foglalkozik.

Fülöpjakabon a biogazdálkodás a turizmus és a helyi termékfeldolgozás jelenik meg, mint a fejlődés lehetősége.

Jakabszállási fejlesztési lehetőségek a megkérdezettek véleménye szerint az idegenforgalom a repülőtér bekapcsolása, a község és környéke turisztikai vonzerejének kihasználásával, a vállalkozások segítése, idekötése, és a már megkezdett intenzív mezőgazdasági termelés (pl. spárga) fejlesztése. Mindhárom településen a turisztikai beruházások között említik a termálvíz hasznosítását.

IV/21. Hasznosnak látja-e, hogy külföldiek tanyákat vásárolnak a település környékén?

Igen
213

nem
163

A megkérdezettek 56,6%-a tartja a település (és saját) szempontjából hasznosnak, hogy a tulajdonosok külföldieknek adják el tanyás ingatlanjaikat.

Ha igen, miként lehetne megtartani őket?

Mindhárom településen a legtöbb válasz a közbiztonság és köztisztaság javítását, az idegenforgalommal kapcsolatos szolgáltatások bővítését és a lakosság nyelvtudási szintjének emelését érinti.

A válaszok felsorolása az 5. számú mellékletben olvasható.

IV/22. Bevonhatók-e a tanyákat felvásárló kül- és belföldiek a települések közösségi életébe?

Igen	nem	nem tudom
130	166	84

Az összes megkérdezett alig több mint egyharmada (34,2) gondolja úgy, hogy a hosszabb rövidebb ideje itt élő pihenő, külföldiek a helyi közösségi életbe bevonhatók.

IV/23. Lát e lehetőséget arra, hogy a szomszédságban található települések összefogjanak közös gazdasági programokban lakosaik életkörülményeinek javítására?

Igen	nem
289	89

A települések közötti együttműködésre a megkérdezettek meghatározó többsége, 76,4%-uk lát lehetőséget.

Összesen	Igen	Nem	igennel válaszolók %-ban
8 o. alatt	15	7	69
8 o.	71	23	75
Szakmunkás	89	25	78
Érettségi	75	23	76
Felsőfokú	39	11	78

Mindhárom településen magas volt az igennel válaszolók aránya, az átlagot meghaladja, vagy eléri a magasabb iskolai végzettségűek válasza.

Ha igen, milyen területeken lenne érdemes közös cselekvési programokat kialakítani?

Mezőgazdaság 208, ipar 25, háziipar 32, kereskedelem 41, szolgáltatások, oktatás, egészségügy 32, sport 100, kultúra 102, turizmus 153, szabadidős programok 124, egyéb, 16

Településenként egyéb válaszok:

BUGAC: közös üzemeltetésű felvásárlótelep, oktatás, szolgáltatások (3),

FÜLÖPJAKAB: oktatás (3) szolgáltatások (2)

JAKABSZÁLLÁS: eladó ingatlanoknál elővásárlást élvezzenek a helyben, ill. szomszéd településeken lakók, termékértékesítés, oktatás. (3), szolgáltatás, túrázás, gyalogösvények agilis személy fogja őket össze

V. TELEPÜLÉSI KAPCSOLATOK, KOHÉZIÓ

V/1. Átmeneti probléma, nehézség esetén kitől kérne segítséget?

Szomszédoktól, rokonoktól, barátoktól, ismerősöktől. senkitől, megpróbálnám magam megoldani a problémát

Szomszéd	Rokon	Barát	Ismerős	Senki, magam oldanám meg
110	203	110	35	74

A legerősebb kötelék a rokoni (nyilvánvaló, hogy a faluközösségben még lehetséges az együttélés és a kapcsolatok ápolása), egyforma arányban és átlag minden harmadik embernél szerepelnek a szomszédok, barátok mint potenciális segítők. A megkérdezettek közel egyötöde (19,47%) viszont nem számít, vagy számíthat senki segítségére.

V/2. szokott-e barátokkal, szomszédokkal, ismerősökkel beszélgetni?

Igen, rendszeresen, gyakran, néha- néha előfordul, egyre kevesebbet, nem erre nekem nincs időm

<i>Rendszeresen</i>	<i>Gyakran</i>	<i>Néha</i>	<i>Egyre kevesebbet</i>	<i>Nincs rá időm</i>
229	98	40	11	4

A megkérdezettek 86%-a rendszeresen tartja kapcsolatot, beszélget másokkal, 14% aki magányosnak mondható.

V/3. Hány ember van a faluban, akivel találkozáskor a köszönésen túl gyakran beszélgetni is szokott?

Az összes megkérdezett ismerősi köre átlagban 60 fő. A válaszok azonban széles skálán mozognak, az „egész falu”tól a néhány főig.

V/4. Kapott-e baráti segítséget az elmúlt tizenkét hónapban valakitől?

<i>Igen</i>	<i>Nem</i>	<i>Nem emlékszem</i>
306	62	13

A válaszadók 80%-a kapott, tehát számíthat segítségre ismerőseitől, barátaitól

V/5. Öntől kértek-e, adott-e ilyen segítséget?

<i>Igen</i>	<i>Nem</i>	<i>Nem emlékszem</i>
333	43	4

Barátoknak, ismerősöknek a megkérdezettek 87,6%-a nyújtott segítséget az elmúlt egy évben.

**V/6. Részt vett-e az elmúlt tizenkét hónapban valamilyen közös cselekvési programban?
pl. faluszépités, környezetvédelmi akció, véradás,**

A válaszok települési és iskolai végzettség szerinti bontásban.

Bugac	Faluszépités	Környezetvédelmi akció	Véradás
8 o. alatt	3	0	0
8 o.	7	1	2
Szakmunkás	15	2	7
Érettségi	8	1	3
Felsőfokú	12	2	1

Fülöpjakab	Faluszépités	Környezetvédelmi akció	Véradás
8 o. alatt	0	0	0
8 o.	1	2	
Szakmunkás	7	3	3
Érettségi	9	4	5
Felsőfokú	0	0	0

Az összes megkérdezett közül az elmúlt évben 22,36% vett részt faluszépitésben, 6%-a környezetvédelmi akcióban, és 8% véradásban.

Összesen	Faluszépités	Környezetvédelmi akció	Véradás
8 o. alatt	5	0	1
8 o.	16	3	2
Szakmunkás	25	6	15
Érettségi	25	8	9
Felsőfokú	14	6	4
Összesen:	85	23	31

V/7. Tagja-e valamilyen helyi közösségnek?

A megkérdezettek 37,9%-a válaszolta, hogy tagja valamilyen közösségnek.

Összesen	Egyesület	Kör	Klub	Alapítvány	Társaság	Szervezet
8 o. alatt	0	0	5	0	0	0
8 o.	7	1	14	1	0	4
Szakmunkás	20	2	10	4	1	5
Érettségi	21	2	10	9	2	6
Felsőfokú	7	1	4	4	1	3
Összesen	55	6	43	18	4	18

Tagja valamilyen civil szervezetnek a 8 osztállyal nem rendelkezők 20%-a, a 8 osztályt végzetek 28%-a, a szakmunkások 36,5%-a, az érettségizettek 51%-a, és a diplomások 40,8%-a.

Összesen	Egyesület	Kör	Klub	Alapítvány	Társaság	Szervezet
18-24	1	0	2	0	0	1
25-39	24	2	5	7	1	6
40-59	18	3	8	11	2	4
60-69	6	1	13	0	0	2
70-79	4	0	10	0	1	1
80	0	0	3	0	0	1

Az életkorok alapján: a 18-24 évesek 28,27%-a, a 25-39 évesek 46,8%-a, a 40-59 évesek 37%-a, a 60-69 évesek 32,8%-a, a 70-79 évesek 35,5%-a és a 80 év felettek 44,4%-a. Különösen alacsony a közösségekben résztvevő fiatalok száma.

Összesen	Egyesület	Kör	Klub	Alapítvány	Társaság	Szervezet
Férfi	33	4	15	9	2	5
Nő	30	2	28	9	2	10

A férfiak 40,7 és a nők 31,6%-a vesz részt a közösségi munkában.

V/8. Honnan szerzi be a szükséges helyi információkat?

Eljárók fórumokra, önkormányzati ülésekre, helyi újságból, kábeltévé, helyi rádió útján, barátoktól, ismerősöktől, egyéb módon

önkormányzati fórumok, ülés	helyi média	barátok, ismerősök
52	297	281

települési adatok:

	önkormányzati fórumok, ülés	helyi média	barátok, ismerősök
Bugac	14	141	117
Fülöpjakab	5	45	43
Jakabszállás	33	111	121

A megkérdezettek első számú információs forrása a helyi média (újság, tájékoztató kiadványok, s a barátok, ismerősöktől származó hírek. A hivatalos önkormányzati (jelenlétet igénylő) fórumok a lakosság 13,6%-ának tájékozódását szolgálják.

V/9. Ha megkérdezik, elmondja e véleményét közügyekről?

Összesen	Igen	Nem nagyon kérdeznék	Nem az én dolgom	Nincs véleményem
18-24	5	5	2	2
25-39	51	37	7	3
40-59	103	34	6	3
60-69	44	11	11	1
70-79	24	14	6	1
80	3	3	1	3
Összesen	230	104	33	13

A 380 válaszoló közül a fiatalok 33,3%-a, a 25-39 évesek 53,12%-a, a 40-59 évesek 68,2%-a, a 60-69 évesek 64,7%-a, a 70-79 évesek 32%-a és a 80 év felettek 33,3%-a nyilatkozott úgy, hogy a közügyekről elmondja véleményét. A megkérdezettek 27,3%-ának nincs arról kedvező

tapasztalata, hogy véleményére kíváncsiak lennének. 8,6% elzárkózik a vélemény nyilvánítástól, a 3,4% pedig teljes passzivitást mutat.

Összesen	Igen	Nem nagyon kérdeznek	Nem az én dolgom	Nincs véleményem
8. o. alatt	9	7	5	1
8. o.	54	23	13	1
Szakmunkás	66	35	5	5
Érettségi	61	26	7	3
Felsőfokú	38	10	1	1
Összesen	228	101	31	11

Az iskolai végzettség szerinti adatok alapján a 8 osztálynál kevesebbel rendelkezők 9,25%-a, a 8 osztályt végzettek 56,25%-a, a szakmunkások 57,39%-a, az érettségizettek 62,24%-a és a diplomások 77,55%-a nyilvánít a közügyekről véleményt. Az iskolai végzettséggel arányosan nő a vélemény-nyilvánítók száma, valószínű, hogy a helyi közügyek befolyásolói is a magasabb végzettségűek közül kerülnek ki.

V/10. Van-e javaslata az elhangzottakkal kapcsolatosan, amelyet mindenképpen meg szeretne osztani a kérdezőkkel?

Igen	Nem
107	238

A 383 megkérdezett lakos közül 107-en éltek azzal a lehetőséggel, hogy a kérdésekkel kapcsolatban felmerült gondolataikat elmondják a kérdezőknek, akik azokat rögzítették. A nagy számú észrevétel igazolja, a kérdések olyan témákat vetettek fel, amelyek a lakosságot érdeklik, s ezzel kapcsolatos megjegyzéseik vannak. A megjegyzések a helyi tudás fontosságára, annak hozzájutási lehetőségének kibővítése és társadalmi hasznossága érdekében szólnak, de jelzik azt is, hogy a három község lakói a társadalmi tőke egyéb elemeinek, mint a kohézió, és az összefogás, a közös cselekvés szükségességét már felismerték.

6. számú melléklet: a megjegyzések felsorolása

VI. ÖSSZEGZÉS

I. Általános észrevételek

A megkérdezettek száma, életkora és iskolai végzettség és nem szerint is a három község lakosságát reprezentálják, a megismert adatok alkalmasak arra, hogy abból általánosítható következtetéseket vonjunk le.

Az itt élők iskolai végzettsége valamivel elmarad az országos átlagtól., nemzetköz összehasonlításban ...

A megkérdezettek nem egész mint fele (46,6%) dolgozik végzettségének megfelelő, tanult szakmájában. A településeken élő felnőttek nagyobb része a vizsgálat szerint nem tanult szakmájából szerzi a megélhetéshez szükséges jövedelmet.

Ez a tény kritikája lehet a nem tudatos pályaválasztásnak, az oktatási rendszernek, s rámutat a az egykori foglalkoztatási struktúraváltás kényszerű következményeire is.

Arra a kérdésre, hogy beszél-e idegen nyelvet, összesen 53-en adtak igen választ, 313-an nemmel feleltek. A nyelvtudás az itt élők csupán 14%-ára jellemző, s ez azért is fontos, mert pl. az idegenforgalmáról híres Bugac községben ez az arány 13%. (Fülöpjakabnál ez csupán 7%). A nyelvtudás erősen életkor és iskolai végzettség függő, az átlagnál jobb az arány a fiatalok és a diplomások között!

A formális képzés iránti tanulási hajlandóság a megkérdezettek 20%-ánál (minden ötödik embernél) tapasztalható.

Az aktív dolgozók 2/3-a alkalmazásban áll, egyharmaduk vállalkozó.

II. Mihez értenek a településeken lakó emberek?

Nem meglepő, hogy a legtöbben — a helyi adottságokból adódóan — a munkavégzéshez kapcsolódó ismeretek közül azt jelölték meg, hogy a *mezőgazdasággal* kapcsolatos ismereteket birtokolják. Az említések száma 682, tehát átlagban egy személy legalább kétféle mezőgazdasági tudást jelölt meg.

A válaszadók egy-egy harmada jelölt meg állattartással, földműveléssel és kertészkedéssel kapcsolatos ismereteket. Olyan speciális tudások is megjelennek a válaszok között mint a növényvédelem (71 alkalom), gyümölcs-szemzés, erdőgazdálkodás, fólia alatti növénytermesztés (hajtatás), méhészet. Bugacon és Jakabszálláson külön is említették a ökológiai gazdálkodást.

Az iparos munkák közé sorolt tevékenységekre összesen 405 válasz érkezett. A számszerű csökkenés a mezőgazdasági tevékenységek meghatározó volta miatt természetes, s az is, hogy a felsorolt munkák nagyobb része férfiak által végzett.

A településeken élő iparosok kívülre és a község lakosai, szervezetei részére tudnak termelni. A helyi szolgáltatáshoz kötődő, ipari tevékenységek művelőit is megtaláljuk a településeken, gép- és járműjavítók, villanyszerelők, vízvezeték-szerelők, kovácsok, cipészek, műszerészek dolgoznak a három községben vagy azok valamelyikében. Olyan specializált tudásokról is olvashatunk a kérdőívekben mint bútor-restaurálás, hidroforszerelés, belső építészet. Többen itt említették kifejezetten szolgáltatáshoz tartozó munkákat (grillázs torta készítés, szakács

A szolgáltatási ágak között legtöbbször (163 említés) az egészséges életmód megtartásához kapcsolatos ismereteket említették, de a tevékenységek (a foglalkoztatási táblával összevetve) alig jelennek meg jövedelemforrásként, azok inkább az egyéni- és családi életvezetésben jelennek meg. Neveléssel kapcsolatos ismeretek 73-ementést kaptak, de ha ide számoljuk a azokat a tevékenységeket, mely az egészségneveléshez tartoznak, akkor ez a szám

megközelíti a százat. E témakörben is találunk speciális tudással rendelkezőket (diabetes, mozgásfejlesztés, gyógytorna, stb.) 94-en értenek vendéglátáshoz, kiszolgáláshoz magas azok száma akik környezetük ismeretéhez és annak védelméről tudatosan gondolkodnak, 79-en tudnak gondoskodni másokról, 47-en bírnak vállalkozási ismereteket, 23-an tudnak könyvelni, az egyéb idegenforgalmi szolgáltatásokat (14+9) fő jelölte meg. Virágkötészetet, dísztárgykészítést együtt 29-en említettek. Speciális tudások a horgolás, hímzés, fonás.

A tudásalapú társadalom egyik fő mutatója, hogy hányan birtokolják az info-kommunikációs technikákat. Az alapfokú számítógépes ismereteket a három településen megkérdezettek 38,6%-a tudja, de ismeretei bővítésére, kapcsolattartásra, kommunikációra már csak 23,2% tudja használni! A használók többsége fiatal, ahogy nő az életkor, úgy csökken az információszerzés, - és továbbadás esélye.

A megkérdezettek 706 mindennapi, praktikus tudáshoz kapcsolódó választ jelöltek meg. A válaszok magas száma és sokfélesége jelzi, a helyiek a megtermelt növényi termékeket és a tenyésztett jószágokból nyert élelmiszereket sokféleképpen dolgozzák fel és hasznosítják. Az termelt és gyűjtött növényekből előállított ételek, italok helyi speciális értéket képviselnek.

Amatőr művészeti tevékenységgel valamilyen szinten (egyéni, esetleg közösségi) 165-en foglalkoznak (énekelnek, rajzolnak, táncolnak), a hagyományápolás területén legtöbben (93-an, a megkérdezettek 24%-a) a nótázást említik, ezt követik a népi kismesterségek (22%), a helyi szokások ismerete (20%). A települések történetével a nyilatkozók 11,7%-a foglalkozik.

A szabadidős tevékenységeken belül a sportoláshoz is kötődő tevékenységek közül kiemelkedik a kerékpározás, második helyre került a horgászat, ezt követi a túrázás. A tevékenységek többsége aktivitást és kreativitást vár el művelőjétől. A technikai sportnak számító motoros is előkelő helyezést ért el. Népszerű a lovassport, illetve több-több említésben szerepelnek a különböző extrém sportok.

A településen vannak-e olyan aktív alkotó emberek, akik vállalják a szervező-vezető feladatokat. a megkérdezettek több mint 20%-a vállalt ilyen feladatot a gyermekek és a felnőttek összefogása, szolgálata érdekében. Magas a közösségi munkát szervezők, a kapcsolattartók, és a helyi információs „köztermékekben” közreműködők száma, s ez a helyi társadalom szervezettségét segít(heti) elő.

III. Mit gondolnak saját településükről, életkörülményeikről?

Mindhárom településhez erős szálak kötik lakót. 91,8%-uk nyilatkozott pozitívan a településről. Tizből 9 ember itt tervezi leélni életét. Az elvagyódók között a középkorúak vannak többségben.

Nem egyértelműen meggyőző képet kaptunk a „mit gondol, mennyire tartanak össze itt az emberek” kérdésre. Pozitív előjelű válaszokat kaptunk, (52%), de igen magas azoknak az aránya akik egy régebbi, általuk jobbnak tartott állapotra emlékeznek.

Az emberek többsége (57%) bizik abban hogy van jövőjük a településeknek, s a fiatalabbak általában optimistábbal e kérdésben.

Azt gondoljuk, a településhez való kötődés olyan erőforrás-tartalékot jelent amit minden községnek- közösségnek ki kell használni. Ha a kötődés erős, akkor fel lehet használni azokra a közösségi feladatok ellátására ami helyi – társadalmi szükségletként jelenik meg, de hiányzik rá az intézményesült szervezetek rendelkezésére álló anyagi forrás. Ilyen lehet például a faluszépítés, környezetvédelem, köztisztaság, vagy a szociális gondoskodás és a közművelődés is.

IV. A helyi tudás alkalmazhatósága hasznosulásának lehetősége

A megkérdezettek 80%-a, tehát négyötödük fontosnak tartja a tudást az életfeltételek javulása érdekében. Az hogy ez érvényesülhessen a legfontosabb teendő az emberek összefogása majd Ezt követi az a vélemény, hogy a helyi tudásokat összesíteni, és meg kellene ismertetni ezeket a lakossággal. Az adatok azt is megmutatják, hogy mely települések azok, ahol különösen hiányolják a közösségeket, az emberek összefogását. A közösség iránti vágy és a helyi tudás megismerése iránti szükséglet Bugacon több mint négyszerese, Jakabszálláson kétszerese, Fülöpjakabon – talán a kisközségben tapasztalható összetartás miatt – ez a tendencia megfordul. Az előbbi két településen egyértelműen az önkormányzat feladatának tartják ezeknek a tevékenységeknek a megszervezését. Helyiektől szívesen tanulnának 172-en, és

183-an (48%)vannak akik valamilyen tudásközvetítésre vállalkoznának, az ő számukat alapul véve több mint 2/3-uk (75,9%) nyilatkozott arról írásban is, hogy egy majdan készülő tudástárban nevük és a közvetítendő tudásanyag nyilvánosságra, a köztudomásra kerüljön.

A megkérdezettek közel fele tudott olyan helyi személyről, aki az ő értékrendje szerint hasznos tudással rendelkezik, s egynegyedük említett ilyen értékkel bíró elszármazottakat is.

A válaszadók (350 fő) 54%-a nem ismer, vagy nem nevezett meg olyan szerveződési formát amely közvetve, vagy közvetlenül segíthetne a lakosság életkörülményein. 37,7%-uk nevezte meg a szövetkezési, társulási formát, 29-en az egyéb közösségi formákat, de ugyanakkor 80%-a fontosnak tartotta a szervezeteket a település életében, megalakulásukra pedig reális esélyt lát. A megkérdezettek ¼-e részt vállalna a szervezésben, 26,3%-uk tagként dolgozna, míg a többiek kívülállóként vennének részt a szervezetek munkájában. A többség aktivitást mutat a közösségi munka iránt.

Az életkörülmények javulásában szám szerint legtöbbször a mezőgazdasági termékfeldolgozást jelölték meg, amely változást hozhat. Ezt követi a falusi turizmus megnevezése, de ha a hozzá kapcsolódó egyéb felsorolt és említett tevékenységeket is ide számoljuk (vendéglátás, öko- és sportturizmust, kézműves bemutatók), akkor azt látjuk, legtöbbször a vendég- és idegenforgalom fejlődéséből remélnék kedvező változást. A lakosság foglalkoztatását, életkörülményeit javító intézkedések legnagyobb okának a pénz hiányát említették, de „előkelő” helyezéseket értek el a társadalmi tőke hiányát mutató javak is, mint fejlődést akadályozó tényezők

A vállalkozási készség a három településen egyformán életkor és iskolai végzettség-függő. A 358 válaszadó közel egynegyede (24,8%) fejében már megfordult, hogy munkáját vállalkozási formában végezze, 64%-uk viszont még nem foglalkozott ezzel a gondolattal.

A vállalkozási ismeretek közvetítését szolgáló képzéseken a megkérdezettek 37%-a venne részt, 8%-uk pedig még gondolkodna rajta. Az adatokból az is kitűnik, a részvételi hajlandóság nagyban függ a meglévő iskolai végzettségtől.

A fejlődés lehetőségeit a már meglévő adottságok fejlesztésében látják a helyiek. Bugacon az idegenforgalom és az ide kapcsolódó többi szolgáltatás (vendéglátás, lovashagyományok, rendezvények), Jakabszálláson a repülőtér és a kedvező megközelítésből, a környék előnyös vendégfogadó hagyományaira építve, Fülöpjakabon pedig a természetközeli gazdálkodás gyakorlatából, s ezek mellet még a csak lehetőségként jelentkező termálvíz hasznosítást tartják fontosnak. A válaszok nagy százaléka nevesíti, vagy ha burkoltan is, de tartalmazza azokat a helyi tudások feltárását és ezek megőrzését amelyek a fenti célok megvalósulását elősegítik.

A településeken élők nem tartják fontosnak a külföldi ingatlantulajdonosok jelenlétét, ezzel szemben hasznosnak és erősítendőnek vélik a szomszédos községek közötti együttműködését.

Közös cselekvési programok kidolgozását látnák szívesen a mezőgazdaság, a turizmus, a rendezvények szervezésének és a kultúra területén.

V. Települési kapcsolatok, kohézió

A három településen az emberi kapcsolatok közötti legerősebb a rokoni kötelék, mivel e helyeken még együtt élhetnek a különböző generációk, illetve a hagyományos falusi életmód sok alkalmat teremt arra, hogy ünnepekben és dolgozós hétköznapiokon is együtt legyenek a családtagok. Egyforma arányban és átlagban minden harmadik embernél szerepelnek a szomszédok, barátok mint potenciális segítők. A megkérdezettek közel egyötöde (19,47%) viszont nem számít, vagy számíthat senki segítségére.

A válaszadók 86%-a rendszeresen tartja kapcsolatot szomszédaival, barátaival, viszont 14%-uk aki magányos.

Az elmúlt egy évben a kérdezettek 87,6%-a nyújtott és 80%-a kapott segítséget, 22,36% -uk ettől részt faluszépítésben, 6% környezetvédelmi akcióban és 8% véradásban. Ezek az aktivitások természetesen a helyi megszervezett események számától is függenek.

37,9%-uk tagja valamilyen közösségnek, a szervezeti tagság az adatok szerint nagyban függ az iskolai végzettségtől. Az életkorok szempontjából vizsgálva szembevetve a közösségekben résztvevő fiatalok kevés száma.

A megkérdezettek első számú információs forrása a helyi média (újság, tájékoztató kiadványok, s a barátok, ismerősöktől származó hírek. A hivatalos önkormányzati (jelenlétet igénylő) fórumok a lakosság 13,6%-ának tájékozódását szolgálják.

A fiatalok 33,3%-a, a 25-39 évesek 53,12%-a, a 40-59 évesek 68,2%-a, a 60-69 évesek 64,7%-a, a 70-79 évesek 32%-a és a 80 év feletti 33,3%-a nyilatkozott úgy, hogy a közügyekről elmondja véleményét. A megkérdezettek 27,3%-ának nincs arról kedvező tapasztalata, hogy véleményére kíváncsiak lennének. 8,6% elzárkózik a vélemény nyilvánítástól, 3,4% pedig teljes passzivitást mutat. Az iskolai végzettséggel együtt arányosan nő a vélemény-nyilvánítók száma.

107-en éltek azzal a lehetőséggel, hogy a kérdésekkel kapcsolatban felmerült gondolataikat elmondják a kérdezőknek, akik rögzítették azokat. A nagy számú észrevétel igazolja, a kérdések olyan témákat vetettek fel, amelyek a lakosságot érdeklik, s ezzel kapcsolatos megjegyzéseik vannak. Az észrevételek a helyi tudás fontosságára, elsajátítási lehetőségének kiterjesztése és társadalmi hasznossága érdekében szólnak, de jelzik azt is, hogy a három község lakói a társadalmi tőke egyéb elemeinek, mint a kohézió és az összefogás, a közös cselekvés szükségességét már felismerték.

VII. JAVASLATOK

1. A vizsgálat a Bugac, Bugacpusztaháza, Fülöpjakab és Jakabszállás községekre egyenkénti és együttes, általánosítható eredményeket tárt fel. A bemutatott adatok és azok elemzése olyan értéket képvisel mely közösségi vagyont képez.
További hasznosítása érdekében javasoljuk
  - tudástérkép elkészítését, mely megkönnyíti a használatot minden érintett számára, ezáltal a
  - közösségi tudást minden érdekelt számára elérhetővé teszi,
  - Bátorítani kell a közösségi tudás megosztását, a kimondatlan tudás kifejezését,
  - az új tudás létrehozását, és a szellemi tőke jobb kihasználását ösztönözni kell.
2. Az elemzések azt bizonyítják, hogy a lakosság iskolai végzettsége meghatározó az egyes ismeretek megszerzése (pl. idegen nyelv), tanulási hajlandóság és a képesség fejlesztése területén, valamint a közösségi aktivitásokban. Javasoljuk a településeknek, hogy településfejlesztési koncepciójuk készítésekor, vagy akár önálló szakmai stratégiaként határozzák meg az élethosszig tartó tanulás (LLL) helyi fejlesztési teendőit.
3. Az önkormányzatok bővítsék a meglévő, közösségi használatú info-kommunikációs bázisukat és segítsék az idősebb korosztály ilyen irányú képzést.
4. A jelenlegi nem-formális és informális képzési formák felhasználásával a lakosság vállalkozási készségét fejlesszék annak érdekében, hogy a kor kihívásainak egyre többen megfeleljenek.
5. Az elemzés IV/10-17-es alfejezeteiben leírtak alapján vizsgálják meg, hogy milyen életminőséget javító szervezet hozható létre közösségi összefogással.
6. A helyi identitás és közösségi cselekvések erősítése érdekében támogassák a különböző művelődési és segítő szervezetek működését és újak alapítását. Hagyományos ünnepeik alkalmával segítsék a helyi, kistérségben élő, alkotó emberek és munkáságuk bemutatását.

Mellékletek:

1.számú melléklet: A három településen megkérdezett személyek szakképesítésének listája I/6

2 számú melléklet : A megkérdezettek foglalkozásainak felsorolása I/6

3 számú melléklet : Mi az amit másoktól tanulna? IV./5

4 számú melléklet: Milyen lehetőségeket lát a települések fejlesztésére IV/20

5 számú melléklet: Hogyan lehet megtartani a külföldieket? IV 21

6 számú melléklet: Megjegyzések a felméréssel kapcsolatban V/10

7 számú melléklet: Külföldiekkel készített interjúk